

**UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA**

**DIPLOMSKO DELO
TEA KOVAČ**

KOPER 2019

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA
Visokošolski strokovni študijski program
prve stopnje Predšolska vzgoja

Diplomska naloga
Z LUTKO SE RAJE IGRAM, ČE JO USTVARIM
SAM
Tea Kovač

Koper 2019

Mentorica:
izr. prof. Jelena Sitar Cvetko

ZAHVALA

Rada bi se zahvalila mentorici izr. prof. Jeleni Sitar Cvetko, za strokovno svetovanje, potrpežljivost in spodbudo pri nastajanju diplomskega dela.

Prav posebna zahvala gre mentorici v vrtcu, vzgojiteljici Nevi Pregelj Komac, v prvi vrsti za to, da sem lahko praktični del diplomske naloge izvajala v njeni skupini ter za vse spodbudne besede in znanje, ki mi ga je predala.

Zahvalila bi se tudi vsem domačim in prijateljem, ki so mi v času študija in pisanja diplomske naloge stali ob strani.

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana, Tea Kovač, študentka visokošolskega strokovnega študijskega programa prve stopnje Predšolska vzgoja,

izjavljam,

da je diplomska naloga z naslovom Z lutko se raje igram, če jo ustvarim sam

- rezultat lastnega raziskovalnega dela,
- so rezultati korektno navedeni in
- nisem kršila pravic intelektualne lastnine drugih.

Podpis:

V Kopru, dne _____

IZVLEČEK

V diplomski nalogi z naslovom Z lutko se raje igram, če jo ustvarim sam smo predstavili lutko in njen pomen. Zanimal nas je tudi vpliv lutk na celostni razvoj otroka, predstavljene pa so tudi vrste lutk in metode dela z njimi, ki smo jih uporabili pri samih dejavnostih.

V praktičnem delu so zapisane priprave na dejavnosti z lutkami. Pri dejavnostih smo uporabili tri vrste lutk, in sicer kupljene lutke, lutke, ki so jih izdelale vzgojiteljice, in lutke, ki so jih izdelali otroci sami. Naredili smo tudi primerjavo igre z vsemi tremi vrstami lutk med šibko in močno skupino glede na področje jezika in umetnosti. Prav tako smo izvedli dve dejavnost, pri kateri so otroci sami ustvarili lutko in lutkovno predstavo. Vse dejavnosti so bile usmerjene k enakemu cilju – otrok razvija lastno domišljijo in ustvarjalnost. Z izvajanjem dejavnosti smo preverjali, katere lutke najbolj vplivajo na otrokovo domišljijo in ustvarjalnost pri pripravi prizorov, s katerimi lutkami bodo imeli največ težav, kako se razlikuje igra med tremi vrstami lutk ter kako izdelovanje lastnih lutk kasneje vpliva na igro. Pozorni smo bili predvsem na komunikacijo med igro, na animacijo lutke v prostoru in zgodbo, ki so jo otroci med igranjem razvijali. Prav tako smo spremljali sodelovanje med otroki.

Z raziskovanjem smo želeli pokazati, da dejavnosti z lutko dobro vplivajo na otrokov razvoj, spodbujajo njegovo ustvarjalnost in domišljijo ter ga spodbujajo k skupinski igri.

Ključne besede: kupljene lutke, izdelane lutke, igra prizorov z lutko, ustvarjanje predstave, ustvarjanje lutke, vpliv lutke na otrokov razvoj.

ABSTRACT

The thesis »I prefer to play with the puppet when I make it myself« discusses puppets and their significance. The influence of puppets on the overall development of the child was explored and the types of puppets and methods of their use that were applied in the activities were described.

The practical section includes the planning of puppetry activities. Three types of puppets were used: purchased puppets, puppets made by kindergarten teachers and puppets made by children themselves. A comparison of the play with all three types of puppets was made between the weak and the strong group in regard to the areas of language and arts. Two activities were performed in which children made a puppet themselves and put on a puppet show. All the activities aimed at the same goal – a child develops his or her own imagination and creativity. With the selected activities the following was tested: which puppets had the most positive influence on the children's imagination and creativity in setting up the scenes; which puppets presented the children with most problems; how the play differed in regard to the type of puppet used; and how the creation of own puppets affected the children's play. Attention was specifically paid to communication during play, spatial animation of the puppet and the story developed by the children during play. Cooperation among the children was observed as well.

The research aimed to demonstrate that the use of puppets enhances children's development, promotes creativity and imagination and encourages children to play together.

Key words: purchased puppets, self-made puppets, acting out scenes with puppets, creating a puppet show, making a puppet, influence of puppets on child's development.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD.....	1
2. TEORETIČNI DEL.....	2
2. 1 Lutka, vsestranski pripomoček.....	2
2. 2 Vpliv lutke na vsestranski razvoj otroka.....	2
2.2.1 Lutka kot pomoč pri razvoju lastne domišljije	3
2.2.2 Z lutko do boljše komunikacije in povezanosti	4
2.2.3 Lutka kot govorna spodbuda	4
2.2.4 Lutka kot spodbuda za ustvarjalnost.....	4
2.2.5 Intelktualni vidik	5
2. 3 Vrste lutk.....	5
2.3.1 Ročne lutke	6
2.3.2 Ploske lutke	7
2. 4 Metode dela z lutko.....	8
2.4.1 Spontana igra z lutko.....	8
2.4.2 Priprava prizorov z lutko	8
2.4.3 Izdelava lutke	8
3 PRAKTIČNI DEL	9
3. 1 Problem, namen in cilj.....	9
3. 2 Raziskovalna vprašanja	9
3. 3 Načrt.....	10
3.3.1 Prva dejavnost – spoznajmo lutke	10
3.3.2 Druga dejavnost – izdelajmo si lutke	11
3.3.3 Tretja dejavnost – igrjmo se gledališče	11
3.3.4 Četrta dejavnost – uprizoritev lastne igre.....	12
3.3.5 Lutkovni kotiček.....	13
3. 4 Izvedba	13
3.4.1 Izvedba prve dejavnosti.....	13

3.4.2 Izvedba druge dejavnosti.....	18
3.4.3 <i>Izvedba tretje dejavnosti</i>	20
3.4.4 <i>Izvedba četrte dejavnosti</i>	28
3.4.5 <i>Lutkovni kotiček</i>	35
3.4.6 <i>Predstava presenečenja</i>	36
3. 5 Razprava in evalvacija	40
4 SKLEPNE UGOTOVITVE	42
5 LITERATURA IN VIRI	44

KAZALO SLIK

Slika 1: Ročna lutka (povzeto po Varl, 1997a, str. 25)	6
Slika 2: Ploske lutke	7
Slika 3: Plakat z odgovori	17
Slika 4: Odgovarjanje na vprašanja	17
Slika 5: Igra z lastnimi lutkami	18
Slika 6: Skica lutke	19
Slika 7: Lutke, ki so jih izdelali otroci	19
Slika 8: Igra šibke skupine s kupljenimi lutkami	21
Slika 9: Igra šibke skupine z lutkami, ki so jih naredile vzgojiteljice.....	21
Slika 10: Igra šibke skupine z lutkami, ki so jih naredili sami	22
Slika 11: Igra močne skupine s kupljenimi lutkami	23
Slika 12: Igra močne skupine z lutkami, ki so jih naredile vzgojiteljice	24
Slika 13: Igra z lutkami pod paravanom.....	26
Slika 14: Igra močne skupine z lutkami, ki so jih naredili sami	26
Slika 15: Izbor kupljenih lutk	27
Slika 16: Izbor lutk, ki so jih naredili otroci	28
Slika 17: Izbor lutk, ki so jih naredile vzgojiteljice.....	28
Slika 18: Predstava z naslovom Potovanje.....	30
Slika 19: Predstava z naslovom Potovanje.....	30
Slika 20: Predstava z naslovom Potovanje	31
Slika 21: Načrtovanje predstave z naslovom Potovanje	31
Slika 22: Predstava z naslovom Prijateljstvo	32
Slika 23: Predstava z naslovom Prijateljstvo	33
Slika 24: Načrtovanje predstave z naslovom Prijateljstvo	33
Slika 25: Zapis izbora lutk in naslova.....	34
Slika 26: Skica lutk in zapis naslova	34
Slika 27: Napoved predstave: Potovanje	35
Slika 28: Lutke za igro Zrcalce	39
Slika 29: Predstava Zrcalce.....	39
Slika 30: Predstava Zrcalce.....	39

1 UVOD

Otrok se z lutko sreča že zelo zgodaj. V vrtcu otroku lutka najprej predstavlja medij za komuniciranje in zaveznika ter mu tako omogoči lažjo vključitev v skupino. Igra z lutko otroku omogoča lažje izražanje občutkov. Prav tako je lutka pomembna pri razvijanju lastne domišljije, ki je ključnega pomena za ustvarjalnost (Majaron, 2002a; Korošec, 2012).

Kljub temu da se vzgojitelji zavedajo, kako pozitiven je vpliv lutk na otrokov vsestranski razvoj, pa so lutke v skupinah redko uporabljene. Največkrat vzgojitelji lutko uporabijo kot motivacijo, redkeje pa je videna sama igra z njo (Korošec, 2015).

Glavni razlog za določitev teme diplomskega dela je, da smo pri delu v vrtcu opazili, da tam sicer imajo lutke, a so na žalost »skrite« v sobi za shranjevanje materiala. Otroci se z njimi srečajo le takrat, ko jim vzgojiteljice pripravijo predstavo, v samem oddelku pa so za igro na voljo zelo redko. Kljub temu da imajo vzgojiteljice na voljo lutke, ki so jih izdelale same, pa tudi industrijsko izdelane lutke, jih redko uporabljajo. Prav tako pri delu v vrtcu nismo opazili, da bi otroci sami izdelovali lutke.

Z diplomsko nalogo želimo podpreti teoretično in praktično znanje o pozitivnem vplivu lutk na celostni razvoj otroka ter predstaviti, kako lutka, ki jo otroci naredijo sami, pomembneje vpliva na njihovo domišljijo in ustvarjalnost kot lutka, ki je kupljena.

V teoretičnem delu diplomske naloge vam bomo predstavili vpliv lutk na posamezna področja otrokovega razvoja, pri katerih smo med izvajanjem dejavnosti sami opazili napredek. Opisali bomo tudi metode dela z lutko, ki smo jih vključili v same dejavnosti. Prav tako bomo podrobneje opisali ploske lutke in ročne lutke, s katerimi so se otroci srečali pri igri. V praktičnem delu smo uporabili tri vrste lutk, in sicer kupljene lutke, lutke, ki so jih naredile vzgojiteljice, in lutke, ki so jih naredili otroci sami. V eni izmed dejavnosti smo otroke razdelili na močno in šibkejšo skupino glede na področje jezika in umetnosti. Opazovali smo, kako pri posamezni skupini različne lutke vplivajo na njihovo igro. Prav tako smo izvedli dve dejavnosti, pri katerih so otroci sami ustvarjali lutke in lutkovno predstavo. Pri vseh dejavnostih smo opazovali, kako se igra s kupljenimi lutkami razlikuje od igre z lutkami, ki so jih naredile vzgojiteljice, in igre z lutkami, ki so jih naredili otroci sami. Katere lutke pri otrocih bolj spodbujajo domišljijo in ustvarjalnost, s katerimi lutkami bodo imeli pri igri največ težav in kako izdelava lastne lutke kasneje vpliva na igro.

2. TEORETIČNI DEL

2. 1 Lutka, vsestranski pripomoček

Lutka je predmet, ki z oblikovanjem dobi nek nov simbolični pomen in postane novo bitje, ko ga oživimo s pogledom in rokami. Lutka je nepogrešljiv in vsestranski pripomoček pri uresničevanju vzgojno-izobraževalnih ciljev, deluje kot motivator, pomaga razrešiti konflikte, pri otrocih razvija pozitivno samopodobo, domišljijo in ustvarjalnost (Korošec, 2002; Mikuš, 2002).

Prav poseben je tudi pomen lutke pri komuniciranju s priseljenimi otroki, ki ne govorijo našega jezika, saj lahko preko neverbalne komunikacije vzpostavi stik z njimi in jim olajša nov začetek. Primerne so za obravnavanje občutljivih tem in premagovanje strahu ter treme pred javnim nastopanjem (Kalmiš in Kivanç Çağanağa, 2015).

Otroci lutko, čeprav jo animira vzgojitelj, doživljajo kot čisto novo osebo, kateri lahko zaupajo. Otroci doživljajo lutko, kot da je nekdo izmed njih, ki ima prav tako težave in jo je strah. Zato je lutka odličen medij, preko katerega se vzgojitelj lahko približa otrokom in pridobi njihovo zaupanje (Korošec, 2012).

»Pomembno je, da otrok sam ustvarja lutko. Ta je namreč samo njegova: zamišljena v njegovi fantaziji in izdelana z njegovimi rokami, oživljena z njegovo energijo in čustvi. V tem ustvarjanje in oživljanje lutke prekaša vse kreativne otrokove dejavnosti, saj nemalokrat iz otroških rok dobijo svojo vidno podobo pojmi, za katere včasih dvomimo, da jih otroci razumejo in dojemajo: rojstvo, strah, jeza, žalost, veselje, ljubezen, smrt, noč, dan, letni časi, lenoba, marljivost...« (Majaron, 2002b, str. 60 – 61).

2. 2 Vpliv lutke na vsestranski razvoj otroka

Otroci v obdobju malčka in zgodnjega otroštva hitro napredujejo v razvoju na vseh področjih: gibalnem, zaznavnem, jezikovnem in socialnem. Otroci se v obdobju malčka učijo prvih besed, kasneje pa tvorjenja stavkov in pripovedovanja. Učijo se prepoznavanja, izražanja in nadzorovanja čustev, empatije, razumevanja sebe, drugih in socialnih situacij. Premagujejo egocentrizem in strah. Razvijajo pozornost in oblikujejo pojme števila, časa, prostora. Učijo se moralno sprejemljivega vedenja. Razvijata se tudi simbolna igra, preko katere razrešujejo konflikte in situacije iz realnega življenja ter socialna igra, pri kateri napredujejo od opazovalca do skupne igre (Marjanovič Umek in Zupančič, 2009).

Pri izvajanju kreativne lutkovne dejavnosti lahko opazimo, da otroci zadovoljijo večino osnovnih potreb, ki jih Maslow razvršča v piramido človeških potreb. To so fiziološke potrebe, potrebe po varnosti, pripadnosti in ljubezni, potrebe po ugledu in spoštovanju, kognitivne in estetske potrebe ter potreba po samoaktualizaciji (Korošec, 2012).

Igra z lutko pozitivno vpliva na celostni razvoj otroka. Z lutko se otrok uči sodelovanja, prepoznavanja, izražanja in nadzorovanja čustev. Preko igre spoznava nove besede in pojmovne strukture. Skozi kreativno vzgojo, ki je ena najkompleksnejših, otrok z različnimi izraznimi sredstvi izraža svoje občutke, mišljenje, odnos do okolja in ljudi (Korošec, 2015; Korošec, 2002).

S kreativno vzgojo lahko dosežemo vzgojno-izobraževalne cilje, kot so »razvoj kreativnosti in občutka za estetiko, boljša socialna rast in kooperativnost, izboljšanje komunikacijskih sposobnosti, razvoj moralnih in duhovnih vrednot ter zavedanje samega sebe« (McCaslin, 1989, v Korošec, 2002), ki pa se ujemajo s cilji, ki so zapisani v učnem načrtu (Korošec, 2002).

»Gledališka igra deluje energetske močno, ker je otrok v dejavnosti vključen celostno. Otrokovo telo je prav tako aktivno kot njegove misli« (Korošec, 2015).

2.2.1 Lutka kot pomoč pri razvoju lastne domišljije

V današnjem svetu nam mediji stalno burijo domišljijo. Otroci le pasivno opazujejo in ne razvijajo več lastne domišljije, ki pa je zelo pomembna za ustvarjalnost in vse dejavnosti tako v kreativni igri kot tudi na drugih področjih. Domišljija je sestavljena iz misli in predstav, ki ne temeljijo na resničnosti. Prav zaradi tega domišljija otrokom nudi možnost, da svoje ideje uresničujejo na njim najbolj primeren način, da raziskujejo svet okoli sebe in se bolj domiselno soočajo z vsakodnevnimi izzivi. Vse to pa pozitivno vpliva na ustvarjalnost, kar pomeni, da so otroci polni novih idej oziroma že pridobljeno znanje uporabijo na nov način. Na otrokovo pasivnost vplivajo tudi odrasli s svojim mnenjem, češ da je domišljija neproduktivna. Dejavnosti z lutkami otrokom ponujajo možnost, da pridobljene informacije in izkušnje uporabijo v novih situacijah. Kreativna igra z lutko zahteva primeren prostor in čas – otrokom ponudi možnost preizkušanja novih stvari, daje jim svobodo pri raziskovanju in ustvarjanju ter določen pomen njihovem delu. Otroci, ki so takih dejavnosti deležni, bodo ustvarjalni in domiselni, znali bodo delovati v timu in ceniti delo drugih, kar jim bo prišlo prav v vseh obdobjih življenja (Korošec, b. l.; Korošec, 2006).

2.2.2 Z lutko do boljše komunikacije in povezanosti

Otroci se pri skupnem ustvarjanju prizora učijo sprejemati in usklajevati mnenja in ideje, se med seboj poslušati, argumentirati svoje ideje, sprejemati odločitve, obvladovati frustracije in spoštovati ideje drugih. Skozi sam ustvarjalni proces in igro se učijo spoštljivega komuniciranja, socialnih veščin in reševanja konfliktov. Ker pri ustvarjanju prizorov in igri sodelujejo prav vsi otroci, lahko tudi bolj tihi otroci pridejo v ospredje, saj so tudi njihove ideje pozitivno sprejete in uporabljene. Prav to pa na tihe in sramežljive otroke deluje pozitivno, predvsem na njihovo samopodobo. Z redno uporabo lutke v skupini lahko pozitivno vplivamo na medsebojne odnose, izboljšamo komunikacijo med otroki in dosežemo, da prihaja do manj konfliktov ter tako v igralnici zagotovimo prijetno klimo (Korošec, b. l.; Korošec, 2006).

2.2.3 Lutka kot govorna spodbuda

Kreativna igra z lutko otroku omogoča, da komunicira verbalno in neverbalno. Karakter lutke in njena osebnost se začneta oblikovati že med samo izdelavo. Prav tako otrok med samo izdelavo ugotovi, v kakšnih prizorih bo lutka igrala. V skupinah lahko opazimo veliko tihih in sramežljivih otrok, zato jim ravno igra z lutko omogoči, da preko neverbalne komunikacije sodelujejo v ustvarjanju prizorov. Z neverbalno komunikacijo nam prav tako lahko povedo zgodbo, ki jo bomo razumeli. Že sama izdelava lutke in nato ustvarjanje prizorov z njo te otroke vzpodbudi, da začnejo komunicirati tudi verbalno. Z redno uporabo lutke in igranjem prizorov se pri otrocih izboljšuje izgovarjava in obogati besedni zaklad, kar je bolj izrazito pri mlajših otrocih, saj je njihov besedni zaklad še zelo skop. Neznane besede in težko razumljivi pojmi pa ob lutki postanejo razumljivejši (Korošec, b. l.; Korošec, 2006).

2.2.4 Lutka kot spodbuda za ustvarjalnost

Če želimo doseči, da so otroci ustvarjalni, morajo biti inovativni, za kar pa morajo imeti nevsakdanje ideje, pogum za drugačnost, željo po novem in drugačnem ter vztrajnost, da zamisli uresničijo. Vse naštetu otroci lahko razvijajo s pomočjo lastne domišljije. Pri kreativni dramski igri otrokom ponudimo nek problem, ki ga morajo ustvarjalno razrešiti ali pa zgodbo, ki jo morajo na ustvarjalen način predelati – spremeniti konec, dodati like, oblikovati lutke in sceno. Pomembno je, da otrokom damo svobodo pri ustvarjanju, da lutke redno vključujemo v načrtovane ali nenačrtovane dejavnosti ter

da lutke ustvarijo sami. To otrokom omogoča lažje dojetje težkih pojmov, kot so strah, minljivost, ljubezen ... in sproščen pogovor o tabu temah (Korošec, b. l.; Korošec, 2006).

2.2.5 Intelektualni vidik

Vse kulture temeljijo na inteligenci, prav tako pa so za izvedbo lutkovnega prizora potrebne vsaj jezikovna, telesno-gibalna, obe osebni in glasbena inteligenca. Pri jezikovni inteligenci gre za uporabo besed na govornem in pisnem področju. Prav tako je pomembno, da poznamo različne funkcije jezika, kot je ritem, obrazila ... ter da povedi tvorimo smiselno in slovnično pravilno. Telesno-gibalna inteligenca se kaže pri gestikulaciji, obrazni mimiki in gibanju celega telesa. To inteligenco lahko razdelimo v dve skupini. Prva je obvladovanje telesnih gibov, pri kateri gre za zmožnost nadzorovanja in obvladovanja posameznih delov telesa, da z njimi lahko animiramo lutko, kot drugo pa lahko opredelimo spretno ravnanje s predmeti, ki se kaže kot spretno rokovanje z rekviziti. Med seboj sta obe zelo povezani, kar lahko zelo dobro zaznamo pri animaciji lutke. Osebno inteligenco delimo na intrapersonalno inteligenco, pri kateri moramo opazovati sebe, da znamo prepoznati svoja čustva, jih poimenovati in izraziti. Interpersonalna inteligenca pa pomeni, da znamo opazovati posameznika in zaznati njegovo razpoloženje, značaj in motivacijo. Otroci imajo predpostavke za vse inteligence, ki jih lahko s pravim pristopom in spodbudnim okoljem razvijejo do precej visoke ravni. Z dejavnostmi, v katere so vključene lutke, lahko odlično razvijamo vse inteligence (Korošec, b. l.; Korošec, 2006).

2. 3 Vrste lutk

Lutke razdelimo v tri skupine glede na smer animacije. V prvo skupino lutk, ki jih vodimo od zgoraj navzdol, spadajo marionete. V drugo skupino lutk, ki so vodene od spodaj navzgor in za igranje potrebujejo paravan, sodijo ročne lutke, mimične lutke in javajke (lutke na palici). Zadnjo skupino lutk pa vodimo od zadaj naprej – v to skupino spadajo namizne lutke, gledališče predmeta in nekatere senčne lutke.

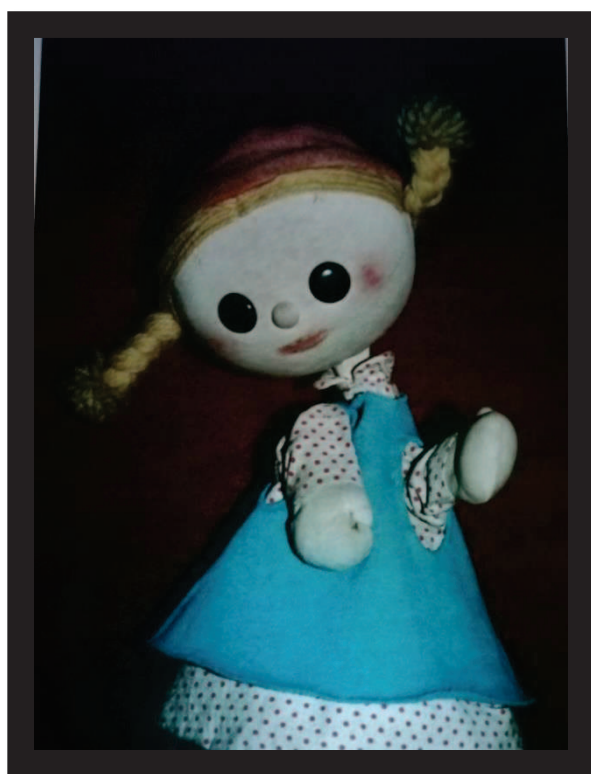
Otroci si lahko preproste lutke izdelajo iz odpadnih materialov. Pomembno je tudi, da se zavedamo, da so najpreprostejše lutke vedno ob nas. Z malo domišljije lahko oživijo naše roke, prsti, noge in stopala (Korošec, 2002).

V nadaljevanju vam bomo podrobneje predstavili ročne in ploske lutke, katere smo v praktičnem delu vključili v dejavnosti.

2.3.1 Ročne lutke

Ročno lutko uvrščamo med lutke, ki jih vodimo od spodaj navzgor. Glavo lutke nataknemo na kazalec, s palcem in sredincem pa premikamo roke. Animiramo jo lahko s prsti, z dlanjo ali pa kar s celo roko. Z njo igramo skriti za paravan. Izdelana je iz dveh delov, glave in trupa, ki je izdelan tako, da si ga nataknemo na roko. Ta lutka je edina, ki lahko rokuje s predmeti, saj njene roke animator premika s pomočjo prstov. Prav zato je ta lutka v vrtcu zelo dobrodošla, saj otroka lahko prime, mu kaj prinese in ga poboža. To jo naredi zelo intimno, zato je odlična za motivacijo in tolažbo otrok. Ročna lutka je na odru zelo hitra, gibljiva in energična, na kar vpliva to, da je naša dlan točno v njenem težišču, zato lahko hitro vplivamo na njeno premikanje. Ročna lutka je v vrtcih in šolah zelo priljubljena, saj lahko z njo obdelujemo vzgojno-didaktične teme (Trefalt, 1993; Varl, 1997 a).

Za uspešno animacijo je ročna lutka ena najzahtevnejših. Animacija te lutke od otroka zahteva, da jo drži visoko nad glavo, kar mu po navadi povzroča težave, saj je to za otroka velik napor in lutka lahko hitro zleze za paravan in je tako občinstvo ne vidi več. Uporaba ročne lutke ima izreden pomen za utrjevanje fine motorike, saj ima pri animiranju vsak prst svojo nalogo in mora biti zato gibanje prstov dovolj samostojno (Majaron, 2006).

Slika 1: Ročna lutka (povzeto po Varl, 1997a, str. 25)

2.3.2 Ploske lutke

Ploske lutke izhajajo iz senčnih lutk. Uvrščamo jih med lutke, ki jih vodimo od spodaj navzgor, lahko pa jih vodimo tudi od zgoraj navzdol ali od zadaj naprej, odvisno kako pri izdelavi namestimo vodilo. Ploske lutke so posebne, ker so dvodimenzionalne. Pri animacij moramo paziti, da lutk ne zasukamo preveč, saj nimajo debeline. Da lahko s takimi lutkami ustvarimo razgiban prizor, moramo narediti več dvojnikov, saj le tako lahko prikažemo gibanje lutke v vse smeri. Ponavadi so ploske lutke izdelane iz lepenke, lesa ali kovine in pritrjene na paličico z držalom. Slaba lastnost teh lutk je tudi, da ne morejo rokovati z rekviziti, zato je potrebno tudi njih natakiniti na vodilo. Gibanje lutk je zelo omejeno, zato igra z njimi spominja na animirane kolažne filme. Plosko lutko lahko hitro in preprosto izdelamo tako, da jo narišemo na papir, trši papir ali karton in jo izrežemo. Ploske lutke lahko razdelimo v tri večje sklope. V prvi sklop sodijo tiste, ki so izrezane iz papirja in nimajo gibljivih delov. Tu lahko izdelamo vse predmete, živali, osebe iz našega okolja. V drugi skupini se nahajajo lutke, ki so delno gibljive. Posamezne dele lutk med seboj povežemo z gibljivimi stiki. Ko z njimi igramo, se ti deli samodejno premikajo. V tretjo skupino spadajo ploske lutke, ki imajo gibljiv le kakšen del, ki se premika s pomočjo vodila z gibljivim stikom (Trefalt, 1993 in Varl, 1997b).

Ploske lutke so pomembne za otrokov razvoj likovne občutljivosti in orientacije v prostoru. Ko otrok ustvarja plosko lutko, jo najprej nariše na papir, kjer sta prisotni dve dimenziji – širina in višina. Ko otrok lutko izreže in ji doda vodilo, lutko prestavi iz risbe na papirju v prostor. Otrok se pri tem sreča z dvema pojmom: »spredaj« in »zadaj« (Mirtič, 2017).

Slika 2: Ploske lutke

2. 4 Metode dela z lutko

Kreativna lutkovna dejavnost je lahko uspešna metoda poučevanja na vseh področjih kurikula. V vrtcu lahko lutko pri vsakodnevnih dejavnostih uporabimo na več različnih načinov. Najbolj znanih je šest metod, ki sta jih izpostavila N. Renfro in T. Hunt: spontana igra z lutko, priprava prizorov z lutko, pripovedovanje z lutko, pogovarjanje skozi lutko, učenje in poučevanje z lutko ter izdelava lutke. V nadaljevanju bomo podrobneje opisali metode, ki smo jih uporabili v praktičnem delu.

2.4.1 Spontana igra z lutko

Spontana igra se zgodi sama od sebe. Otrok ali več njih se igra z eno ali več lutkami, se z njimi pogovarjajo in neprestano menjavajo vloge. Ta igra se lahko odvija na mizi, v kotičku, na odru. Sama spontana igra se lahko razvije že med ustvarjanjem lutk (Korošec, 2006).

2.4.2 Priprava prizorov z lutko

Ta metoda zahteva stalen nadzor odrasle osebe, ki otroke usmerja k pripravi prizorov na podlagi neke zgodbe, pesmi, glasbe, a pomembno je, da jim pusti, da so sami ustvarjalni. Otroci nimajo omejenega prostora za igranje, prosto se gibajo po prostoru. Prav tako niso obremenjeni z učenjem besedila in scenarijem, zato so prizori in dialogi spontani. Ključnega pomena pa je nastop pred publiko, saj tako dobijo neko potrditev, to pa pozitivno vpliva na celotno skupino (Korošec, 2006).

2.4.3 Izdelava lutke

Izdelava lastne lutke otrokom omogoča, da se izražajo že od samega začetka. Otrokom moramo pustiti svobodo, da lutko oblikujejo po svoje, saj bo le tako točno taka, kot si jo želijo. Njen izgled ni toliko pomemben, bolj to, da otrok verjame vanjo in tudi mi smo dolžni njegovo lutko sprejeti takšno, kot je. Otrok med samim procesom izdelave razvija ročne spretnosti, spoznava različne materiale in izraža čustva. Najbolj pomembno pa je to, da otrok svojo lutko zelo ceni in z njo stke posebno vez in ji zaupa (Korošec, 2006).

3 PRAKTIČNI DEL

3. 1 Problem, namen in cilj

Kljub temu da je lutka v vrtcu vsestranski pripomoček, smo opazili, da jo zelo malo uporabljajo. V praksi se otroci z lutko srečajo le, ko jim vzgojiteljice pripravijo lutkovno predstavo. Same igre z lutko pa skorajda ni.

Namen praktičnega dela je zato ugotoviti, kako različne lutke vplivajo na otrokovo domišljijo in kreativnost ter pripravljenost za delo. Med igro otrok bomo pozorno opazovali predvsem njihovo izražanje, kreativnost in domišljijo.

V opazovanje bodo vključeni otroci stari 5–6 let, ki obiskujejo Vrtec Vrhnika. V skupini je 24 otrok, od tega 11 dečkov in 13 deklic.

Praktično delo bo temeljilo na opazovanju otrok, ki bodo na začetku povsem naključno razdeljeni na več manjših skupin. Pri eni od dejavnosti pa jih bomo razdelili v dve skupini, in sicer na šibkejše in močnejše na področju jezika in umetnosti. Dejavnosti bomo dokumentirali z opisnim gradivom, fotografijami in avdio-video zapisi. Dokumentacijsko gradivo bodo tudi izdelki otrok.

Cilji praktičnega dela z otroki so ugotoviti, kako se med seboj razlikuje igra s kupljenimi lutkami, lutkami, ki so jih naredile vzgojiteljice, in lutkami, ki so jih naredili otroci. Katere lutke pri otrocih bolj spodbujajo domišljijo in kreativnost. Katere lutke bodo otrokom povzročale največ težav pri igranju in kako izdelava lastnih lutk kasneje vpliva na igro.

3. 2 Raziskovalna vprašanja

V praktičnem delu smo si zastavili 4 raziskovalna vprašanja, na katera bomo s pomočjo petih dejavnosti odgovorili.

Raziskovalna vprašanja:

1. Kako se bo igra s kupljenimi lutkami razlikovala od igre z lutkami, ki jih bodo naredile vzgojiteljice ter igre z lutkami, ki jih bodo naredili otroci sami?
2. Katere lutke bodo bolj spodbudile domišljijo in kreativnost otrok?
3. S katerimi lutkami bodo imeli otroci več težav pri pripravi prizorov?
4. Kako bo lastno izdelovanje lutk kasneje vplivalo na igro in preigravanje prizorov?

3. 3 Načrt

Spoznavanje lutk, igranje z lutkami in izdelovanje lutk smo izpeljali skozi štiri glavne dejavnosti. V igralnici je bil tudi kotiček, v katerem so bile otrokom ves čas na voljo različne lutke.

Skozi vse štiri dejavnosti nas bosta vodila dva globalna cilja, ki sta zapisana v Kurikulumu:

- Spodbujanje splošne ustvarjalnosti pri pripravi, organizaciji, uporabi sredstev in prostora;
- Razvijanje umetniške predstavljenosti in domišljije z zamišljanjem in ustvarjanjem (Kurikulum za vrtce, 1999).

3.3.1 Prva dejavnost – spoznajmo lutke

Glavni namen prve dejavnosti je izvedeti, koliko otroci o lutkah že vedo ter z vprašanji spodbuditi razmišljanje o lutkah in stvareh, povezanih z njimi.

Operativni cilji

Otrok:

- spontano odgovarja na zastavljena vprašanja;
- rokuje z različnimi lutkami;
- podaja svoje ideje o izdelavi lutke.

Z otroki se usedemo v krog, na sredino pa položimo plakat z ilustracijo dveh lutk. Otrokom nato zastavljamo vprašanja: »Kaj je na plakatu? Zakaj smo na plakat nalepili ravno sličico lutk? Kaj so lutke? Zakaj imamo lutke? Kakšne lutke že poznate? Iz česa so lahko narejene lutke? Ali poznate kakšno lutkovno predstavo? Katero?« Njihove odgovore zapisujemo na plakat.

Otroke povabimo, da vstanejo in stopijo k mizam, na katerih so različne lutke, da si jih ogledajo in z njimi rokujejo. Medtem jih opazujemo. Za konec jim zastavimo še nekaj vprašanj: »Kaj ste delali z lutkami? Kakšne so se vam zdele lutke? Katere so vam bile najbolj všeč? Kakšno lutko bi si izdelali sami? Ali so vam lutke zanimive? Zakaj?« Dejavnost zaključimo z vprašanjem: »Ali bi radi izvedeli kaj novega o lutkah in kaj?« Vse njihove odgovore zapišemo na plakat.

3.3.2 Druga dejavnost – izdelajmo si lutke

Glavni namen druge dejavnosti je, da otroci sami izpeljejo postopek izdelave lutke od načrtovanja do končnega izdelka.

Operativni cilji

Otrok:

- sam nariše načrt;
- sam izbere material za izdelavo;
- sam izdela lutko.

Otroke povabimo, da se usedejo v krog. Prednje postavimo več škatel z različnim materialom in jih vprašamo: »Kaj mislite, da bomo delali danes?« Vsakemu otroku dovolimo, da poda svoj odgovor. Ko ugotovimo, da bomo izdelovali lutke, otroke razdelimo v več manjših skupin in jim razložimo, da bo lutke hkrati izdelovala le ena skupina, ostali pa se bodo medtem lahko igrali.

Z izštevanko določimo prvo skupino. Otrokom pokažemo material, ki ga imajo na voljo za izdelavo lutke. To so: papir, karton, blago, usnje, filc, kosmatena žica, rafija, volna, gumbi in vata, osnova pa bo tulec toaletnega papirja. Nato jim razdelimo bel papir, barvice in svinčnike. Spodbudimo jih, da najprej naredijo skico, šele potem gredo po material, ki ga potrebujejo za izdelavo svoje lutke.

Izdelke postavimo na omaro, vse otroke povabimo, da si jih ogledajo in jih pohvalimo.

3.3.3 Tretja dejavnost – igrjmo se gledališče

Glavni namen tretje dejavnosti je, da otroci spontano ustvarjajo prizore z lutkami. Medtem ko se igrajo, opazujemo, katere lutke izberejo, kakšna je komunikacija in kakšni prizori se razvijejo. V drugem delu dejavnosti otroke razdelimo v skupine glede na to, kako močni so na jezikovnem in ustvarjalnem področju. Tako naredimo močne in šibkejšje skupine. Otrokom za igro ponudimo tri vrste lutk, in sicer: kupljene lutke, lutke, ki so jih naredile vzgojiteljice in lutke, ki so jih naredili sami. Opazujem, kakšni dialogi in prizori se bodo razvili in če se med seboj kaj razlikujejo.

Operativni cilji

Otrok:

- ustvarja prizore z izbranimi lutkami;
- je ustvarjalen pri igranju z lutko;
- se uri v sodelovanju z vrstniki;

- izraža svoje počutje in doživljanje ob igranju z lutko;
- rokuje z lutko.

Otroke najprej razdelimo v več skupin. Dejavnost izvajamo z dvema skupinama hkrati, ostali otroci se igrajo v drugem prostoru. V igralnici postavimo dva paravana in jim ponudimo tri vrste lutk. Kupljene lutke, lutke, ki so jih izdelale vzgojiteljice in lutke, ki so jih izdelali sami. Opazujemo, katere lutke si izberejo najprej. Otroke pustimo, da razvijejo igro. Ko opazimo, da zanimanje za igro upade, le-to prekinemo in zamenjamo skupine.

Ko vse skupine pridejo na vrsto, sledi drugi del dejavnosti. Otroke po predhodnem opazovanju razdelimo v dve skupini – v prvi so otroci, močni na jezikovnem in umetniškem področju, v drugi otroci, pri katerih sta ti dve področji šibki. Začnemo z močnejšo skupino otrok. Razdelimo jih v dve skupini, nato jim ponudimo kupljene lutke. Čez deset minut jih nadomestimo z lutkami vzgojiteljic, po desetih minutah pa otrokom ponudimo še lutke, ki so jih naredili sami. Enak postopek ponovimo še s šibkejšo skupino otrok. Otroke med igro opazujemo. Pozorni smo na njihovo komunikacijo, domišljijo, ustvarjalnost in sodelovanje.

Ko skupini zaključita z igranjem, se vsi skupaj usedemo v krog, da izrazijo svoje občutke ob igranju z različnimi lutkami, kaj jim je bilo všeč in kaj ne, s katerimi lutkami so se najraje igrali in zakaj, katere lutke so jim bile najbolj všeč in zakaj.

3.3.4 Četrta dejavnost – uprizoritev lastne igre

Glavni namen zadnje dejavnosti je, da otroci, ki si to želijo, ustvarijo lastno igro. Otroci si sami izberejo naslov, zgodbo in lutke. Mi opazujemo, po katerih lutkah bodo posegli in kakšne vrste ustvarjalnosti bodo te lutke spodbudile pri otrocih.

Operativni cilji

Otrok:

- se uri v sodelovanju s sovrstniki;
- se ustvarjalno izraža;
- rokuje z lutkami;
- ustvarja zgodbo.

V jutranjem krogu zainteresirane otroke povabimo k ustvarjanju lastnega prizora. Izmisliti si morajo zgodbo, izbrati lutke, določiti, katero lutko bo kdo animiral ter izbrati naslov prizora. Otroke nato pustimo v mirnem kotičku, da se dogovorijo. Damo jim toliko časa, kolikor ga potrebujejo. Pomagamo jim le, če nas prosijo pa še takrat jih poskusimo z vprašanji pripeljati do zelenega odgovora. Tako da otroci res delajo sami in so ideje izključno njihove. Otrokom damo možnost, da prizor pred nastopom vadijo.

Ko so pripravljeni, igralnico spremenimo v lutkovno gledališče – pripravimo oder in stole za gledalce. Otroci sami povabijo vrstnike na ogled predstave. Potem si vsi skupaj ogledamo predstavo.

Po predstavi vse otroke povabimo k pogovoru. Tiste, ki so nastopali, vprašamo, kaj jim je bilo najtežje, zakaj so se odločili za lutke, s katerimi so igrali, kako so si razdelili vloge, zakaj so si izbrali takšen naslov in zgodbo, kako so ustvarjali zgodbo. Gledalce pa vprašamo, kakšna se jim je zdela predstava, kaj jim je bilo najbolj všeč, kaj jim ni bilo všeč in zakaj.

3.3.5 Lutkovni kotichek

Namen tega koticheka je, da otroci, ki želijo, uživajo pri igri z lutkami. Da vidimo, po katerih lutkah otroci večinoma posegajo in koliko časa traja njihova igra.

Operativni cilji

Otrok:

- rokuje z lutko;
- si izmišlja prizore;
- vzpostavlja različne dialoge;
- uri svojo domišljijo in ustvarjalnost;
- se uri v sodelovanju.

Kotichek s paravanom pripravimo v mirnejšem delu igralnice. Otrokom na mizo za paravan najprej pripravimo kupljene lutke. Po treh dneh jih zamenjamo z lutkami, ki so jih naredile vzgojiteljice, čez tri dni pa jim nastavimo še lutke, ki so jih naredili sami. Ves čas opazujemo, koliko otrok se odloči za igro z lutkami in kakšna je komunikacija.

Nazadnje otrokom za paravan za en teden nastavimo vse tri vrste lutk hkrati. Zopet opazujemo, koliko otrok se odloči za igro, katere lutke najpogosteje izberejo, kakšna je komunikacija ter kakšni prizori nastajajo.

3. 4 Izvedba

3.4.1 Izvedba prve dejavnosti

Z otroki pripravimo prostor za jutranji krog. Nato v sredino postavimo plakat in otroke vprašamo, kaj je na plakatu? Hitro dobimo odgovor, da sta to lutki iz Saprarniške.

Sledilo je vprašanje: »Zakaj smo na plakat nalepili ravno sliko lutk?«

Nekaj odgovorov:

- Deklica T.: »Da bi se kaj novega naučili.«

- Deklica K.: »Da bi ta plakat videli starši. Da bi se kaj o Sapraniški naučili. Da bi gledali risanko.«
- Deklica T.: »Da bi naredili predstavo.«
- Deklica B.: »Da bi naredili lutke.«

Otroci so imeli dobre zamisli, prav tako so pokazali zanimanje za nadaljnje delo.

Povedala smo jim, da imamo sliko lutk na plakatu zato, ker se bomo sedaj nekaj časa pogovarjali o lutkah, se z njimi igrali in tudi sami izdelali svojo lutko.

Sledilo je vprašanje: »Kaj so to lutke?«

Odgovori:

- Deklica L.: »Nekaj da lahko daš na roko in potem igraš.«
- Deček G.: »Da daš na palčko in potem narediš predstavo.«
- Deček G.: »A pa je lutka živa?«
- Jaz: »Kaj mislite otroci, je lutka živa ali ne?« Otroci so imeli različna mnenja, večina pa jih je rekla, da lutka ni živa:
- Deček G.: »Ampak lutka je lahko živa.«
- Jaz: »Kdaj je živa?«
- Deček G.: »Ko jo premikamo, ko govorimo.«
- Deklica T.: »Z gibi jo usmerjamo.«
- Deček G.: »Ko naredimo da je živa.«

Razložili smo jim, da lutka ni živo bitje, lahko pa oživi, ko mi upravljamo z njo. Ko jo premikamo, ko ji odpiramo usta in ji posodimo glas. Takrat lutka oživi.

Iz odgovorov otrok smo razbrali, da otroci lutke poznajo. Presenetilo nas je vprašanje dečka G. o tem, ali je lutka lahko živa. Ko je zastavil to vprašanje, so bila mnenja otrok različna, a na koncu smo skupaj prišli do zaključka, da lutka oživi, ko z njo igramo.

Sledilo je vprašanje: »Zakaj imamo lutke?«

Odgovori:

- Deklica T.: »Da z njimi lahko naredimo predstavo.«
- Deklica T.: »Da se z njimi igramo.«
- Deček G.: »Da si izmišljujemo zgodbo.«
- Deklica B.: »Da z njo govorimo.«
- Deček G.: »Da si naredimo dve lutki, ki se med seboj lahko pogovarjata.«

Otroci so bili polni idej, kaj lahko z lutko delamo.

Sledilo je vprašanje: »Kakšne lutke že poznate?«

Odgovori:

- Deklica T.: »Tiste, ki so narisane na papir in potem na palčki.«
- Deček L.: »Tiste, ki jih nataknemo na prste.«

Povedali smo jim, da tistim lutkam na papirju rečemo ploske lutke in tistim, ki jih nataknemo na prste, rečemo prstne lutke. Potem smo jim pokazali še slike lutk na nitkah, ročnih lutk, lutk na palicah, mimičnih lutk in mask.

Otroci niso poznali pravilnega poimenovanja lutk, so pa nekatere znali opisati. Ker smo že vnaprej predvidevali, da ne bodo poznali vseh poimenovanj, smo si pripravili slike lutk, ki smo jim jih nato na kratko predstavili.

Nadaljevali smo z vprašanjem: »Iz česa so lahko narejene lutke?«

Odgovori:

- Deklica T.: »Iz blaga.«
- Deček J.: »Barvnega papirja.«
- Deklica T.: »Iz kartona.«
- Deklica B.: »Iz tulcev.«
- Deček O.: »Iz majic, hlač, žab.«
- Deklica E.: »Iz nogavic in rokavic.«
- Deček G.: »Iz stiropora.«
- Deklica K.: »Iz pene.«
- Deček L.: »Iz lesa.«

Dodali smo še, da so lutke lahko narejene iz kateregakoli materiala in da lutke lahko predstavljajo tudi predmeti iz vsakdanjega življenja, na primer kuhalnica, metla, škatla ... Otroci so bili pri naštevanju materiala zelo izvirni. Presenetilo nas je, da se odgovori niso ponavljali.

Uvodni del dejavnosti smo zaključili z vprašanjem: »Ali poznate kakšno lutkovno predstavo? Katere?«

Odgovori:

- Deklica T.: »Živalske novice.«
- Deček G.: »Ostržek.«
- Deklica B.: »Bi se gnetli z nami na tej metli.«
- Deklica K.: »Sapra miška.«
- Deklica L.: »Pepelka.«
- Deček L.: »Ostal bom zdrav.«
- Deček J.: »Čiste roke za zdrave otroke.«

Otroci so našeli kar nekaj lutkovnih predstav, ki so si jih ogledali. Večino predstav so videli v vrtcu.

Potem smo otrokom povedali, da jih na mizah čakajo lutke, s katerimi se lahko igrajo. Preden so se začeli igrati, so lutke kar nekaj časa opazovali. Večinoma je bilo zaznati, da so se med seboj pozdravljali, spraševali »Kako si?« in »Kaj delaš?« Lutke so velikokrat povezali s pesmimi, ki so jih poznali, z lutkami so plesali, medtem ko so peli.

Otroci so lutke hitro menjavali, saj so želeli preizkusiti čim več lutk. Takoj ko smo opazili, da je motivacija upadla, smo igro prekinili in jih prosili, naj se zopet usedejo nazaj v krog. Zastavili smo jim še nekaj vprašanj.

Prvo vprašanje je bilo: »Kaj ste delali z lutkami?« Vsi v en glas so odgovorili, da so se igrali. Naslednje vprašanje je bilo: »Kakšne so se vam zdele lutke?«

Odgovori:

- Deklica T.: »Čudaške.«
- Deček J.: »Lepe.«
- Deček O.: »Super.«
- Deklica K.: »Smešne.«
- Deček G.: »Zabavne.«
- Deklica T.: »Zanimive.«
- Deček G.: »Ko se človek zadaj skrije, pa pokaže lutko in govori, potem so res žive.«

Otrokom so bile lutke všeč, zabavne in smešne. Ob sami igri z lutko so uživali.

Sledilo je vprašanje: »Katere so vam bile najbolj všeč?«

Odgovor:

Deklica T.: »Vse, ker so bile različne.«

Večini otrok so bile vse lutke všeč. Rekli so, da je vsaka zanimiva zato, ker so si različne. Všeč jim je bilo, ker so bile različnih barv, oblik in iz različnih materialov.

Nadaljevali smo z vprašanjem: »Kakšno lutko pa bi si izdelali sami?«

Odgovori:

- Deček L.: »Bika iz kartona.«
- Deklica K.: »Konja iz papirja.«
- Deklica L.: »Kraljico iz barvnega papirja.«
- Deček J.: »Miško iz stiropora.«
- Deček O.: »Želvo iz pene.«
- Deklica T.: »Mucka iz volne.«
- Deček G.: »Dinozavra iz puhka (polnila za povštne) in zašitega blaga.«
- Deklica B.: »Metuljčka iz kartona in folije.«
- Deček K.: »Konja iz slame.«

Otroci so imeli zelo kreativne ideje. Menimo, da bi, če bi jim lahko zagotovila ves naštet material, sami izdelali lutke, ki so si jih zamislili. Prav tako smo bili presenečeni, da se odgovori niso ponavljali in si je prav vsak zamislil svojo unikatno lutko.

Sledilo je vprašanje »Ali so vam lutke zanimive? Zakaj?«

Odgovori:

- Deček G.: »Ja, ker so lahko žive.«
- Deklica K.: »Ja, ker se lahko igraš.«

- Deklica B.: »Ja, ker sem imela dober občutek, ker je bila lutka mehka.«
- Deklica L.: »Ja, ker sol lutke tok lepe.«

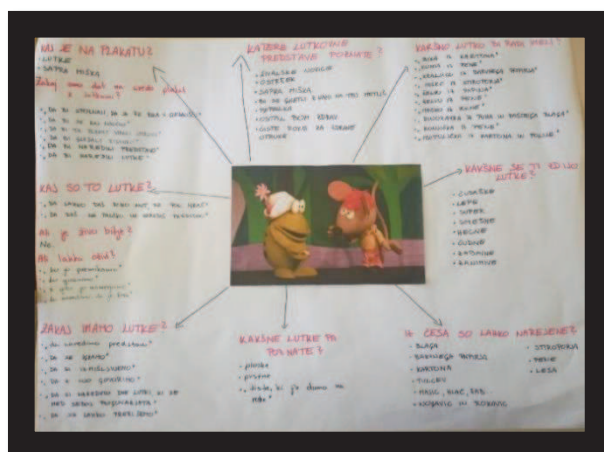
Vse lutke so se jim zdele zanimive. Nekaterim zaradi materiala, drugim zato, ker so se lahko z njimi igrali. Predvsem pa zato, ker je bila to nova stvar v igralnici.

Dejavnost smo zaključili z vprašanjem: »Ali bi radi izvedeli kaj novega o lutkah in kaj?«

Odgovori:

- Deklica T.: »Ja, rada bi naredila svojo lutko.«
- Deček G.: »Ja, rad bi se še igral z njimi.«
- Deklica B.: »Ali lahko igralnico spremenimo v gledališče?«

Vsi otroci so bili zainteresirani za nadaljnje delo. Pokazali so interes za igranje prizorov, za izdelovanje lutk in nastopanje.

Slika 3: Plakat z odgovori

Slika 4: Odgovarjanje na vprašanja

3.4.2 Izvedba druge dejavnosti

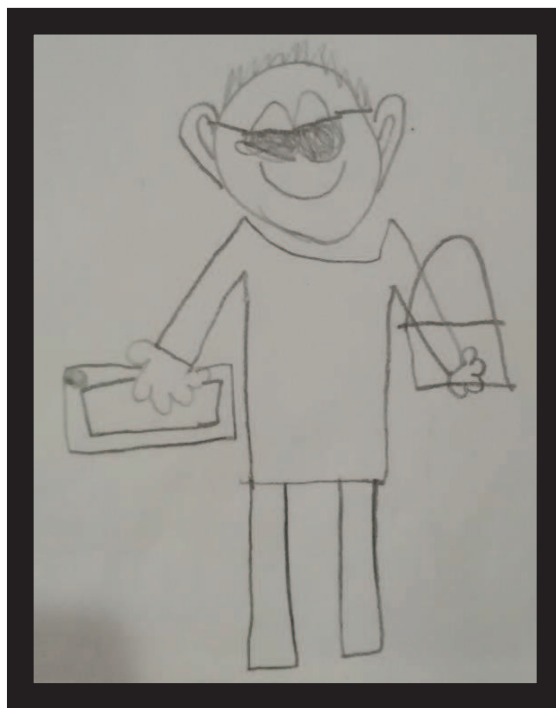
Posedli smo se v krog, na sredino smo postavila tri škatle z različnim materialom. Otroci so z zanimanjem kukali v škatle in poimenovali vse, kar so videli v njih. Ko smo jim zastavili vprašanje »Kaj mislite, da bomo delali danes?« smo dobili različne odgovore: »Ustvarjali bomo. Nekaj si bomo izdelali. Strigli in lepili bomo.« Hitro pa so ugotovili, da bomo delali lutke. Otrokom smo povedali, da bomo izdelovali lutke, s katerimi se bomo kasneje lahko igrali. Nato smo jih razdelili na več manjših skupin.

Ko so se otroci posedli za mize, smo jim razdelili papir in barvice. Navodilo je bilo, naj narišejo lutko, ki bi si jo radi izdelali. Narisali so zelo dodelane skice z veliko podrobnostmi. Ko so končali, so prihajali k mizi z materialom in si vzeli, kar so potrebovali. Nato so sami rezali, lepili, barvali, risali. Nekaj otrok se je sicer obrnilo na nas po pomoč, kadar niso vedeli, kako bi kaj naredili, a smo jim takoj zastavili vprašanja in tako so sami prišli do rešitve. Ko so končali, smo lutke postavili na omaro. Pri vsaki naslednji skupini je bilo podobno. Kljub temu da je vsaka nadaljnja skupina videla, kakšne lutke so ustvarili otroci pred njimi, ni prišlo do ponavljanja.

Na koncu so izrazili željo, da bi se s svojimi lutkami igrali. Ko se je lepilo posušilo, smo jim jih ponudili za igro. Najprej je vsak otrok vzel svojo lutko in se z njo igral, kmalu pa so si začeli lutke tudi posojati. Lutke so si nataknili na prste, se postavili za paravan in že so nastajali krajši dialogi. Lutke so se pogovarjale o vremenu, o tem kaj delajo, kako so, kam gredo...

Slika 5: Igra z lastnimi lutkami

Slika 6: Skica lutke

Slika 7: Lutke, ki so jih izdelali otroci

3.4.3 Izvedba tretje dejavnosti

Otrokom smo v jutranjem krogu povedali, da se bomo danes igrali z različnimi lutkami. Z izštevanko smo jih razdelili v šest skupin. Nato smo z izštevanko določili prvi dve skupini, ki se bosta igrali z lutkami, ostali otroci so šli na hodnik, kjer so jih čakale igrače.

Otrokom, ki so ostali z nami v igralnici, smo povedali, da ima vsaka skupina za igro svoj paravan, za njim pa jih čakajo različne lutke. Otroci so odšli za paravan, mi pa smo opazovala, kako se bo razvijala igra. Štirje otroci so si najprej izbrali kupljene lutke, že po nekaj minutah so jih zamenjali z lutkami, ki so jih naredili sami. Ostali štirje otroci so se igrali le z lutkami, ki so jih izdelali sami. Ko smo opazili, da zanimanje za igro upada, smo igro prekinili in v igralnico sta prišli drugi dve skupini, ki sta dobili enaka navodila. Otroci so odšli za paravan in kar nekaj časa izbirali lutke. Nihče se ni odločil za lastne lutke. Večina je izbrala lutke, ki so jih izdelale vzgojiteljice, dva otroka pa sta vzela kupljene lutke. Pri svoji izbiri so vztrajali do konca. Ti dve skupini sta pri igri vztrajali nekoliko dlje kot prejšnji dve. Ko sta v igralnico vstopili zadnji dve skupini, sta zopet dobili navodila in začeli so se igrati. Otroci so si izbrali svoje lutke in lutke, ki so jih naredile vzgojiteljice. Kupljene lutke so ostale nedotaknjene. Prišlo je tudi do nekaj prepиров, saj je več otrok hotelo isto lutko. Te pa smo rešili s predlogom, naj sodelujejo in si lutke posojajo. Večina otrok je lutke še vedno preizkušala, zato se ni razvil daljši dialog. Če so se lutke med seboj srečale, so se pozdravile, drugače pa so se držale bolj zase in raziskovale, kako se po scenskem prostoru lahko gibajo in kaj so zmožne narediti.

Drugi del dejavnosti smo izvajali naslednji dan. Otroke smo po predhodnem opazovanju razdelili v dve skupini. Na otroke, ki so na ustvarjalnem in jezikovnem področju močni in na otroke, ki so na teh dveh področjih šibkejši. Znotraj teh dveh skupin smo otroke z izštevanjem razdelili še na dve manjši skupini. Za izvajanje dejavnosti smo najprej izbrali šibkejšo skupino. Otrokom smo najprej za igro ponudili kupljene lutke. Vsak si je izbral svojo lutko in stopili so za paravan. Pričeli so igrati. Večina otrok se je z lutko samo igrala, ne da bi spregovorila besedo. Otroci so vse lutke takoj postavili na sceno, tako da so zaradi pomanjkanja prostora stale v vrsti in se premikale na mestu. Med seboj sta komunicirali le dve lutki – jež in zajec, ki sta se pogovarjala o tem, da morata nabrati jabolka, ki jih bosta jedla, medtem ko bosta poslušala ptičje petje. Ko sta jabolka nabrala, sta sama začela oponašati ptičje čivkanje, saj se otroci, ki so animirali ptice, niso vključili v igro z njima. Pozornost je hitro popustila, zato smo igro ustavili in jim ponudili lutke, ki so jih izdelale vzgojiteljice.

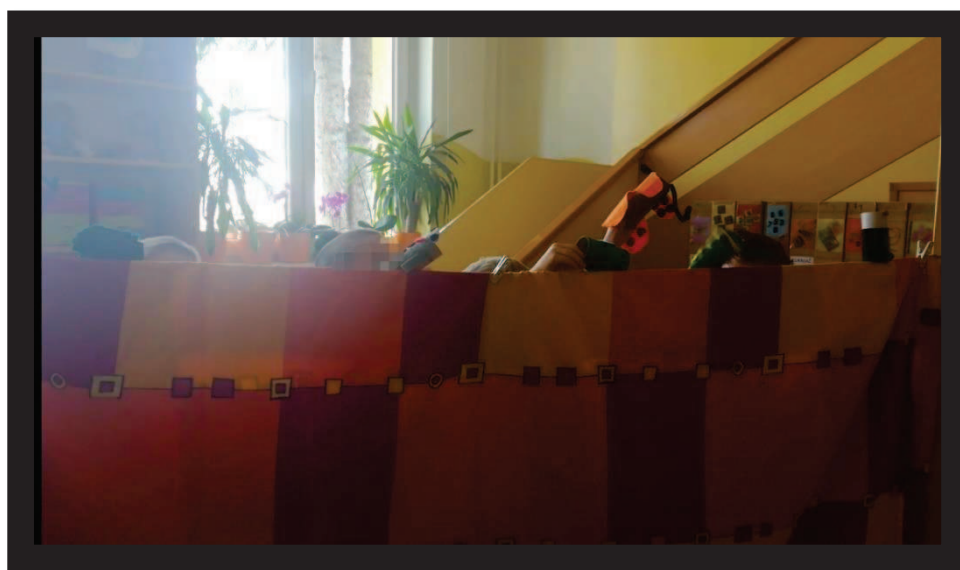
Slika 8: Igra šibke skupine s kupljenimi lutkami

Vsak otrok si je izbral svojo lutko. Opazili smo, da so se v igro vključili tudi otroci, ki so bili prej bolj tiho. Zopet so bile že na začetku na sceni vse lutke, vendar so se tokrat malo bolj premikale sem in tja. V ospredju sta bili lutki žabe in miške. Animirala sta ju dečka, ki sta bila že pri prejšnji dejavnosti najbolj kreativna. Tokrat je pogovor potekal o tem, da je miška nabirala ozimnico, žaba, ki pa je bila zelo energična, se je domislila, da bi lahko pripravili zabavo in spekli torto. Pogovoru se je nato pridružila še druga žaba, ki se je strinjala z idejo in začeli so s pripravo na zabavo. Na drugem koncu paravana pa so se pogovarjale tri miške in ptica. Pogovor je bil zelo medel in nerazločen. Med seboj so se stalno pozdravljali, spraševali, kaj počnejo in kako so.

Slika 9: Igra šibke skupine z lutkami, ki so jih naredile vzgojiteljice

Nazadnje smo jim za igro ponudili lutke, ki so jih izdelali sami. Ko so si izbrali lutko, s katero bodo igrali, je za paravani kar završalo. Presenečeni smo bili, da smo lahko slišali govoriti prav vsakega otroka. Še posebej sta nas presenetila fantka, ki ponavadi zelo malo govorita, zdaj pa sta govorila kar sama od sebe. Seveda ni šlo za dolge in zahtevne dialoge. Čeprav so bile tudi tokrat na sceni vse lutke naenkrat, so se premikale po celotni dolžini paravana. Najprej so se med seboj pozdravljale in spraševale po počutju. Nato pa je deček, ki je animiral metulja, letal od lutke do lutke, jih spraševal, kaj delajo in lutke so mu odgovarjale. Najprej je prišel do drevesa in ga vprašal, če ima kakšno luknjo, da bi se v njej lahko skril in drevo mu je ponudilo zatočišče. Odpravil se je naprej do dinozavra in ga vprašal, kako je in ta mu je odgovoril, da dobro. Kasneje je srečal še avtomobil in ga vprašal, kaj dela. Ta mu je odgovoril, da se vozi po cesti. Nato se je zopet vrnil k dinozavru, ki se je tepel z dečkom, in ju vprašal, zakaj se pretepata. Odgovorila sta mu, da zato, da delata »galamo«. Takrat pa so prišle vse lutke pogledat, kaj se dogaja. Skupaj so zapeli del refrena pesmi »galamo, galamo, mi delamo galamo«. Deček, ki je animiral metulja, je tako v igro vključil vse lutke. Večina lutk se je sprehajala tako, da so bile vsaj približno v stiku s paravanom, nekatere pa so menjavale igralni prostor, tako da so »letele« po zraku za paravanom.

Slika 10: Igra šibke skupine z lutkami, ki so jih naredili sami

Dejavnost smo nato ponovili še z močno skupino. Najprej so se igrali s kupljenimi lutkami. Otroci so si jih izbrali sami. Na paravanu so se pojavile štiri lutke, ki so se najprej gibale le na mestu. Sova je pozdravila ježa in koalo, nato pa je veverica koalo povabila na malico. Odpravili sta se na drugo stran paravana. Veverica se je nato vrnila in pozdravila občinstvo ter ga vprašala, kdo so. A občinstvo ji ni odgovorilo. Sova in jež sta bila na svoji strani paravana, ko se je sova odločila, da se bo šla okopat in jež se ji je

pridružil. Veverica je klicala sovo, ker se je želela tudi ona okopati. Ko se je sova kopala, so se ostale lutke postavile v kolono in čakale, da pridejo na vrsto. Veverica se je stalno pritoževala nad vrsto in govorila, da se ji ne da čakati ter da je to bedno. Jež pa je le tiho čakal, da pride na vrsto. Medtem se je sova skopala in na vrsto je prišla koala, ki je kar nekaj časa plaval v vodi. Končno je na vrsto prišla tudi veverica, ki je uživala v kopanju in se vrtela sem in tja, koala pa se je postavila nazaj v kolono in potožila, da je zopet zadnja. Ko je veverica končala s kopanjem, se je postavila nazaj v kolono in navdušeno povedala, da se bo še enkrat skopala. Medtem ko se je kopal jež, se je veverica zopet pritoževala, da je kolona predolga. Veverica je nato povedala, da je to dom od vseh in ko je sova želela imeti svoj dom, tam kjer se kopajo, jo je opomnila, da se tam vsi kopajo in da to ne more biti samo njen dom. Igra je hitro postala monotona in otroci so se začeli dolgočasiti, zato smo igro prekinili in jim ponudili lutke, ki so jih izdelale vzgojiteljice.

Slika 11: Igra močne skupine s kupljenimi lutkami

S temi lutkami so se otroci bolj sprostili in med seboj se je pogovarjalo več lutk. Na začetku so lutke zopet samo stale in bile bolj vsaka zase. Miška je našla vrečo malin in se odločila, da jih bo skuhala. Medtem je druga miška prestrašila lignja, ta pa jo je vprašal, če se ga ne spomni, saj sta vendar prijatelja. Prosil jo je, če mu posodi malo hrane, a miška ga je osorno zavrnila in mu rekla, da je tu njen dom in da mora najprej pozvoniti. Vmes je prišel na sceno detel, ki je pokazal svoje luknje in malo potrkal s kljunom po drevesu. Ligenj je pozvonil in vstopil ter pozdravil miško. Miška ga je zopet osorno zavrnila in rekla, da se gre kopat. Ligenj je bil užaljen. Medtem je na paravan prišla žaba, ki je bila navdušena nad lepim dnevom. Ligenj se je obrnil k njej in ji pritrtil. Kmalu se jima je pridružila miška in predlagala, da gredo nabirat jagode, pokazala jima je, kje rastejo. Žaba je nato zagledala jezero na drugi strani paravana in skočila vanj,

pridružil se ji je tudi ligenj, ki je v jezeru lovil in jedel ribe. Miška pa se je ta čas spoznavala z drugo žabo, ki je bila do sedaj tiho in je stala v kotu paravana ter opazovala, kaj se dogaja. Kljub temu da je bil v komunikaciji in igri viden napredek, je interes za igro trajal kratek čas. Najbolj aktivna je bila deklica, ki je med igro zamenjala kar tri lutke in se z vsako od njih uspela vključiti v pogovor.

Slika 12: Igra močne skupine z lutkami, ki so jih naredile vzgojiteljice

Nazadnje smo otrokom ponudili še lutke, ki so jih izdelali sami. Nekega dečka smo slišali reči: »Končno.« Pristopili smo k njemu in ga vprašali, kaj je s tem mislil. Odgovoril je, da je komaj čakal, da se bo lahko igral s temi lutkami. Ostali otroci, ki so slišali naš pogovor, so se strinjali z njim. Otroci so se povsem sprostili. Na sceni so se najprej pojavile vse lutke, ki so si jih otroci izbrali. Postavljene so bile v vrsto. Med seboj sta se najprej pogovarjali le po dve lutki. Kraljična in sova sta se spoznavali. Deček, ki je animiral dve lutki (zajca in avtomobil), se je igral sam, prav tako se je sam igral deček, ki je animiral metulja in dečka, potem pa ju je kmalu zamenjal za dinozavra. Deklica, ki je animirala drevo, je le opazovala dogajanje. Čez nekaj časa se je začelo dogajanje stopnjevati. Drevo se je pritoževalo, da se ne more pobrati in na pomoč mu je priskočil zmaj. A drevo ga je prosilo, naj ga pusti pri miru, saj spi. Nato je deklica, ki je animira drevo, povedala, da je drevo nastavljeno sredi ceste. Deček, ki je ponovno prišel na sceno, se je pritoževal, da ne more spati in gre pogledat podrto drevo. In takrat je drevo skočilo pod paravan. Nad paravanom je ostal le zmaj, ki pa se je tudi kmalu preselil na tla. Deček pod paravanom je pozdravil gledalce in jih vprašal, kako se imajo v gledališču. Gledalci so najprej plaho odgovorili, da se imajo v redu. Nato pa jih je deček še dvakrat vprašal enako in jih spodbudil, da bolj navdušeno in glasneje rečejo, da se imajo lepo.

Deklica nad paravanom je spraševala, kam so šli vsi. Ostale lutke pa so ji odgovorile, da so šle dol. Igra se je zopet preselila nad paravan in deklica, ki je animirala drevo, je pripovedovala, da drevo raste in raste in ga ob tem premikala sem in tja. Pod paravanom se je prikazal metulj in gledalce spraševal, če so kje videli sivega človečka. Gledalci so mu odgovorili, da so ga videli in metulj jih je vprašal, kje so ga videli. Gledalci so mu odgovorili, da so ga videli tu, kjer je sedaj on. Metulj je presenečeno vzdihnil in takrat se mu je pod paravanom pridružil sivi človeček. Metulj jih je nato vprašal, če so kje videli drevo in gledalci so mu odgovorili, da je tam gor. Metulj jih je še enkrat vprašal, kje so ga videli, ker ne sliši dobro. Gledalci so mu kazali in govorili tam. Metulj jih je vprašal, kam kažejo in deklica, ki ga je animirala, je pogledala izpod paravana, da bi lahko videla, kam kažejo. Ko je metulj zagledal drevo, ga je povabil k sebi. Drevo je prišlo do metulja in metulj je bil presenečen nad tem, kako ga drevo uboga. Metulj je ponovno vprašal gledalce, če kod vidijo sivega človečka in gledalci so mu odgovorili, da je zraven njega. Metulj se je obrnil na desno stran in videl, da sivega človečka ni, zato je zopet vprašal gledalce, kje je. Gledalci so mu odvrnili, da je na drugi strani, a med tem časom je sivi človeček izginil in ko se je metulj obrnil na levo stran, ga tudi tam ni bilo. Metulj je presenečeno odvrnil, da ga tudi tam ni. Sivi človeček se je pojavil nad paravanom in gledalci so metulju povedali, da je zgoraj. A sivi človeček je zopet izginil in metulj je videl le ptico, ki ga je opazovala in čivkala. Metulj je svoj pogled usmeril navzdol in sivi človeček se je zopet pojavil nad paravanom. Gledalci so metulju povedali, da je zopet zgoraj, a metulj jim je odvrnil, da je tam samo ptica in nič drugega. Kljub temu da je metulj videl sivega človečka, se je delal, da ga ni. Metulj se je nato poslovil od gledalcev in tudi druge lutke so se poslovile in izginile za paravan. Igra se je čez nekaj trenutkov zopet nadaljevala, saj so tako igralci kot gledalci uživali v igri skrivalnic. Otroci, ki so igrali pod paravanom, so bili na začetku še skriti za njim, a kmalu so ležali pod njim in to gledalcev sploh ni motilo, saj so se res vživeli v samo igro in pomoč metulju pri iskanju prijateljev. Igralci so med samim igranjem menjavali lutke. Tako gledalci kot igralci so zelo uživali.

Slika 13: Igra z lutkami pod paravanom

Slika 14: Igra močne skupine z lutkami, ki so jih naredili sami

Ko so zaključili z igranjem, smo vse otroke poklicali v igralnico in usedli smo se v krog. Zastavili smo jim nekaj vprašanj.

»S katerimi lutkami ste najraje nastopali?«

Odgovori:

- Deček L.: »S tistimi, ki smo jih mi naredili.«
- Deklica B.: »Z našimi.«

Vsi otroci so se strinjali, da so se raje igrali z lutkami, ki so jih naredili sami.

»Zakaj ste se najraje igrali z vašimi lutkami?«

Odgovori:

- Deček G.: »Ker smo jih dobro naredili.«
- Deček J.: »Ker je imel noro frizuro, ki sem jo sam naredil.«
- Deček G.: »Ker sem naredil Klemna in sem se lahko z njim igral.«
- Deklica T.: »Ker so tako lepe.«
- Deček L.: »Ker smo jih mi naredili.«
- Deklica B.: »Ker smo jih naredili tako, kot smo si sami želeli.«
- Deklica T.: »Ker sem se počutila v redu, ker smo imeli tako dobre zamisli, ker smo razmišljali, kako jo bomo naredili in potem še dobro nastopali.«

Otroci so ponosno odgovarjali na zastavljeno vprašanje. Res so bili zelo ponosni na svoje delo.

»Kako ste se počutili, ko ste igrali?«

Odgovori:

- Deček G.: »Odlično, ker so lutke res oživele.«
- Deček L.: »Pa nič se nismo kregali.«
- Deklica L.: »Pa kar celo zgodbo smo naredili.«
- Deklica B.: »Všeč mi je bilo, ker nismo igrali samo zgoraj, ampak kar na vseh straneh.«
- Deček F.: »Fajn je bilo, ker smo se smejali.«

Otroci so v igri uživali. Njihove lutke so v njih spodbudile kreativnost in res so nastajali zanimivi krajši prizori.

Na koncu smo otroke še pohvalili in jim povedali, da smo zelo ponosni nanje. Vsi skupaj smo si še zaploskali.

Slika 15: Izbor kupljenih lutk

Slika 16: Izbor lutk, ki so jih naredili otroci

Slika 17: Izbor lutk, ki so jih naredile vzgojiteljice

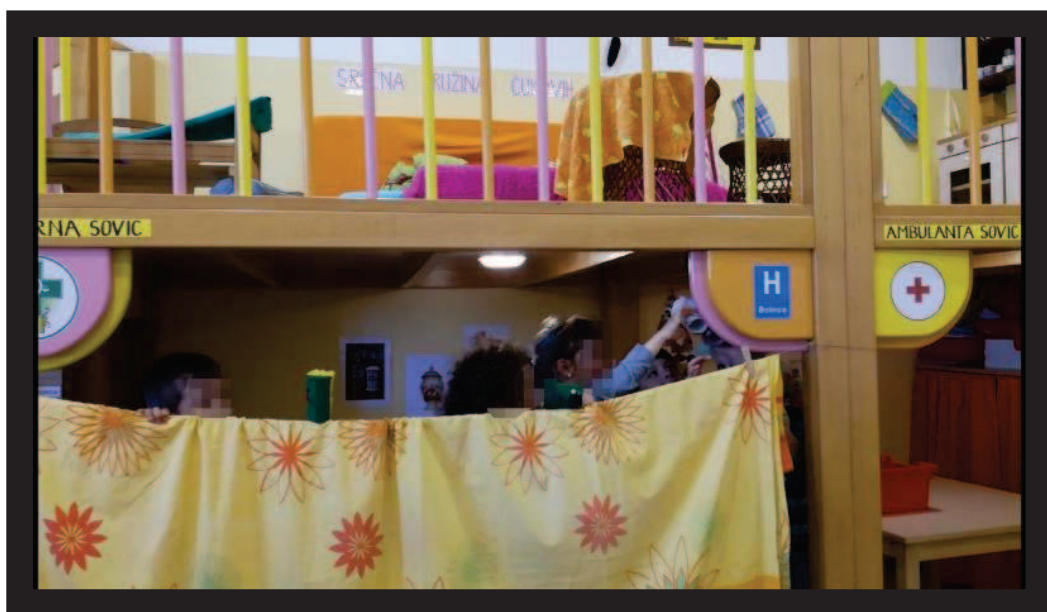
3.4.4 Izvedba četrte dejavnosti

Otroke smo v jutranjem krogu povabili k ustvarjanju lastne predstave. Tiste otroke, ki so želeli sodelovati, smo povabili v sosednjo sobo, ostali otroci pa so se odšli igrati.

Ker je bilo otrok več, kot smo pričakovali, smo jih razdelili v dve skupini. Vsaka skupina se je usedla v svoj kot sobe. Obe skupini sta dobili enaka navodila – sami morajo ustvariti lutkovno predstavo, izbrati lutke, si izmisliti zgodbo in naslov ter določiti, kdo bo igral s katero lutko. Otrokom smo prinesli papir in svinčnike, da so najprej naredili načrt.

Pri razmišljanju in ustvarjanju predstave so bili sami. Vsake toliko časa smo prišli preverit, kako jim gre in če so zadevo vzeli resno. Pri prvi skupini so bile na papirju narisane lutke, ki jih bodo uporabili, pri drugi pa je bilo zapisano, katere lutke bodo uporabili. Otroci so med seboj sodelovali, nikoli ni prišlo do prepira. Vsak je podal svoj predlog, ki so ga, kolikor smo uspeli slišati, tudi vedno vključili v predstavo. Ko so ključne stvari dorekli, so želeli predstavo vaditi še z lutkami. Obe skupini sta izbrali lutke, ki so jih naredili sami.

Po skoraj eni uri priprav so povedali, da so pripravljeni. Z otroki, ki so se medtem igrali, smo igralnico spremenili v gledališče. Stole smo postavili v vrste, pred njih pa naredili oder s paravanom. Nastopajoči so začeli tako, da so se najprej vsi postavili pred paravan, se priklonili in povedali naslov predstave. Prva skupina je imela predstavo z naslovom Potovanje. Na začetku sta se na sceno z avtom pripeljali Bela deklica in Liza. Kar naenkrat je pred avtomobil padlo drevo. Bela deklica je prestrašeno zakričala in rekla, da morata na pomoč poklicati živali. Skupaj z Lizo sta najprej poklicali dinosavra. Z njim je prišel tudi zajec. Prosili sta ju, če jima pomagata spraviti drevo s ceste. Bela deklica ju je spodbujala in tolažila Lizo, da bo kmalu vse rešeno. Ko sta čakali, da dinosaver in zajec opravita svoje delo, je Liza predlagala, da gresta iz avta. Dinosafru in zajcu sta naročili, naj ju pokličeta, ko bosta končala z delom. Bela deklica in Liza sta se sprehajali in našli neko zanimivo stvar. Spraševali sta se, ali je to voda ali plezalna stena. Ko sta ugotovili, da je plezalna stena, sta splezali nanjo (splezata po lesenem drogu, na katerem je pritrjen paravan). Bela deklica je bila presenečena nad višino, Liza tudi, in potarnala je, da ne more dol. Bela deklica je rekla, da je bolje, da splezata dol, da ne bosta padli, ker je preveč visoko in tako sta splezali navzdol po lesenem stebru. Ko sta prišli na tla, je Bela deklica rekla Lizi, da gresta pogledat, kako je z drevesom. Nekaj časa sta hodili in naposled le prispeli do drevesa. Videli sta, da je že odstranjeno s ceste. Bela deklica je rekla, da sedaj rabita smo še avto (ki je medtem ko sta plezali, zapustil sceno) in nato se lahko odpeljeta naprej. Liza jo je vprašala, kje je avto, Bela deklica pa ji je odgovorila, da ga morata poiskati. Sprehajali sta se sem in tja in iskali avto, vmes pa sta se spraševali, kje je, a avta kar ni in ni bilo. Nato je deklica, ki je animirala Belo deklico, poklicala deklico, ki je animirala avto, da naj že pride. Deklica je postavila avto na sceno, vendar ga je premikala sem in tja, tako da se Bela deklica in Liza nista mogli uvesti nanj. To je povzročilo nekaj jeze pri ostalih igralcih. Avto se je končno ustavil, Bela deklica in Liza sta skočili nanj in se odpeljali naprej. Ko je avto začel po svoje dirkati gor in dol, sta mu deklici nekaj časa še lahko sledili, nato pa je vsem popustila koncentracija, zato so začeli igrati vsak po svoje in se smejati. Takrat smo dogajanje prekinili z aplavzom. Otroci so potem prišli pred paravan in se še priklonili.

Slika 18: Predstava z naslovom Potovanje

Slika 19: Predstava z naslovom Potovanje

Slika 20: Predstava z naslovom Potovanje

Slika 21: Načrtovanje predstave z naslovom Potovanje

Nato sta se skupini zamenjali. Druga skupina je nastopila z igrico z naslovom Prijateljstvo. Na sceno so najprej postavili drevo. Nato je prišla veverica, ki se je sprehajala in kar naenkrat je drevo padlo nanjo. Veverica je klicala na pomoč in k njej so pritekli zajec, dve sovi, dva metulja in jo pozdravili. Veverica jim je povedala, da si je zlomila nogo, ker je nanjo padlo drevo. Živali so s skupnimi močmi drevo zvalile z veverice. Nato so jo vprašale, če je v redu, a ta jim je odgovorila, da ni. Hitro so poklicali

zdravnika. Zdravnik se je na prizorišče pripeljal v avtomobilu. Stopil je iz njega in vprašal, kaj se je zgodilo. Metulj mu je povedal, da si je veverica zlomila nogo. Veverico so nato naložili v avto in jo odpeljali v bolnišnico. Medtem ko je veverica v bolnišnici (na enem koncu paravana), so ji ostale živali pripravljale presenečenje (na drugem koncu paravana). Slišalo se je le šepetanje, ko so se dogovarjali. Ko so končali s pripravami, so živali prišle po veverico v bolnišnico in ji povedale, da imajo zanjo presenečenje, ki jo čaka doma. Skupaj so se odpravili proti domu. Ko so prišli pred vhod, so veverici naročili, naj zapre oči (deklica, ki je animirala veverico, je res zaprla oči) in vstopi. Kmalu je presenečeno vzkliknila. Metulj ji je rekel, da so ji nekaj pripravili, nato je hitro še nekaj naredil in ji potem ponovno rekel, da lahko vstopi. Veverica je bila zelo presenečena. Metulj ji je povedal, da je nekaj še v hladilniku in veverica je šla pogledat. Ko je odprla hladilnik (ki je na drugi strani paravana), je zagledala torto in vzkliknila od veselja. Med zabavo je veverico prišla pogledat zdravnica. Vprašala jo je, če je v redu. Veverica ji je odgovorila, da je in da naj gre domov. Zdravnica pa ji je odvrnila, da ni v redu, saj je še vedno na vozičku. Na sceno je prišel zajec, ki je veverici ponudil korenje, ta ga je z veseljem pojedla. Nato je prišel še drugi zajec, ki ji je prav tako ponudil korenje in tudi tega je pojedla. Na koncu je igralcem zmanjkalo materiala za igro, zato so začeli vsak po svoje govoriti in igrati. Drug drugega so gledali in niso vedeli, kaj bi, zato smo igro prekinili z aplavzom.

Slika 22: Predstava z naslovom Prijateljstvo

Slika 23: Predstava z naslovom Prijateljstvo

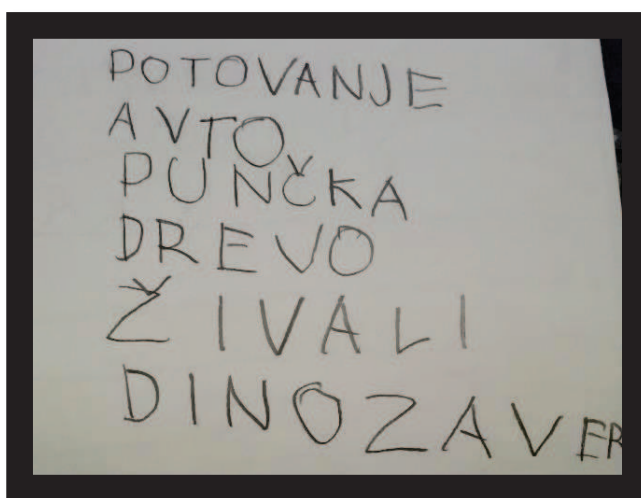

Slika 24: Načrtovanje predstave z naslovom Prijateljstvo

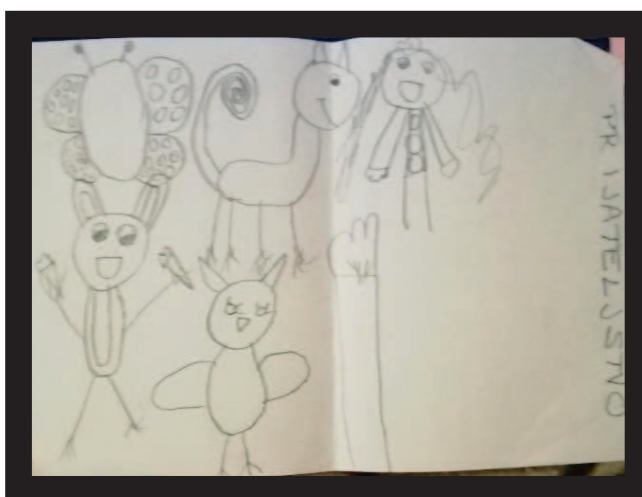
Gledalci so z zanimanjem opazovali, se smejali, komentirali in ob koncu navdušeno ploskali. Res smo bili presenečena nad izvirnostjo in izvedbo predstav z naslovoma Prijateljstvo in Potovanje. Predvsem pa nad tem, da so otroci vse izpeljali čisto brez pomoči.

Nato smo se z vsemi otroki zbrali v krogu in sledil je pogovor. Nastopajoči otroci so povedali, da jim je bilo najtežje določiti naslov. Obe skupini sta se odločili za svoje lutke zato, ker so jim bile najbolj všeč, ker so jih naredili sami in so točno take, kot si želijo. Povedali so, da so si vloge razdelili tako, da je vsak povedal, s katero lutko si želi igrati.

Prva skupina si je izbrala naslov Prijateljstvo, ker se imajo vsi radi in so prijatelji in si radi pomagajo. Druga skupina pa si je izbrala naslov Potovanje, ker radi potujejo, ker se na potovanjih rado zgodi kaj smešnega. Prva skupina je začela zgodbo sestavljati tako, da je prvi otrok povedal idejo, drugi otroci pa so potem dodajali svoje in tako je vsak sestavil del zgodbe. Druga skupina je zgodbo sestavljala tako, da so se najprej domislili naslova, nato pa naštevati, kaj bi se lahko na potovanju zgodilo. Skupaj so se potem odločili za en dogodek in naredili zgodbo. Otrokom, ki so obe predstavi gledali, je bilo najbolj všeč to, da so lahko videli svoje lutke pa tudi zgodbe so bile nekaj čisto novega.

Slika 25: Zapis izbora lutk in naslova

Slika 26: Skica lutk in zapis naslova

Slika 27: Napoved predstave: Potovanje

3.4.5 Lutkovni kotiček

V kotičku so bile najprej na voljo kupljene lutke. V prvem dnevu se je v kotičku zvrstilo kar nekaj otrok, v naslednjih dveh dneh pa je število otrok upadlo. Tudi otroci, ki so se odločili za igro v kotičku, so po nekaj minutah kotiček zapustili. Kar se tiče komunikacije, je bilo moč zaslediti le pozdravljanje. Nikoli se ni razvil nek daljši dialog. Otroci so preizkušali različne lutke, jih natikali na roke in jih poskušali oživiti. Ni pa bilo moč zaznati nekega sodelovanja, s katerim bi se otroci povezali v skupino in se skupaj igrali.

Po treh dneh smo lutke zamenjali z lutkami, ki so jih izdelale vzgojiteljice. Zopet je bilo prvi dan otrok v kotičku več kot naslednja dva dneva. Tokrat so se otroci, ki so se odločili za igro, v kotičku zadržali nekoliko dlje. Videti je bilo, da so jim bile lutke bolj zanimive. Večino lutk so povezali s predstavami, ki so jim jih vzgojiteljice že kdaj zaigrale, zato so tudi sami začeli preigravati prizore iz teh predstav (Živalske novice, Saprarniška, Hiška, majhna kot miška ...). Še vedno pa ni bilo zaznati, da bi otroci uporabljali lastno domišljijo pri igri. V treh dneh se je v kotičku zvrstilo več otrok kot takrat, ko so imeli na voljo kupljene lutke.

Sledila je še zadnja menjava lutk. V kotiček smo postavili lutke, ki so jih otroci naredili sami. Na začetku je večina želela preizkusiti lutke, tako da smo morali omejiti število otrok v kotičku. Otroci niso igrali samo s svojimi lutkami, ampak tudi z lutkami ostalih otrok. Prišlo je tudi do nekaj nesoglasij, saj so nekateri otroci lutko drugače poimenovali kot tisti, ki jo je naredil. Nesoglasja smo rešili tako, da smo se pogovorili in prišli do dogovora, da ena lutka lahko vsakemu predstavlja nekaj drugega. Otroci so se v kotičku

celo dopoldne menjavali in vanj so isti otroci prihajali večkrat. Nastale so razne zgodbe o potovanjih, praznovanjih. V pogovor so se vključili tudi otroci, ki so na področju jezika sicer šibki. Za zadnje tri dni pa smo za paravan postavili tri škatle, v katerih so bile razvrščene lutke. V prvi škatli so bile kupljene lutke, v drugi lutke, ki so jih naredile vzgojiteljice in v tretji lutke, ki so jih naredili otroci. Kljub temu da so se z lutkami igrali že več kot en teden, zanimanje zanje ni upadlo. Večina otrok si je izbrala lutke, ki so jih naredili sami. Nekaj otrok se je igralo tudi z lutkami, ki so jih izdelale vzgojiteljice, medtem ko je škatla s kupljenimi lutkami ostala nedotaknjena. Skozi celo dopoldne se je v kotičku zvrstilo kar nekaj otrok. Nastajale pa so različne zgodbe. Ko so bili v kotičku pretežno dečki, so nastajale zgodbe o razburljivih potovanjih, na katerih so se prevračali avtomobili in rušila drevesa. Deklice pa so uprizarjale rojstnodnevne zabave, sprehode po travnikih, na katerih so srečevale različne živali in podobno.

3.4.6 Predstava presenečenja

Na zadnji dan našega dela v tej vrtčevski skupini nas je manjša skupina otrok povabila v prav posebno sobo. Nismo si mogli predstavljati, kaj se bo zgodilo. Otroci so sami pripravili sobo tako, da so na sredo postavili mizo in pred njo stole. Na naše veliko presenečenje so otroci nato odigrali zgodbico *Zrcalce*, katero smo predtem skupaj obravnavali pri jezikovni dejavnosti. Na začetku so nas vse lepo povabili v sobo in prosili, da se usedemo na stole. Nato je deklica K. napovedala predstavo. Z lutkami, ki so jih naredili sami, so nam zaigrali zgodbo *Zrcalce* se je izgubilo. Na sceno je najprej prišlo zrcalce in deklica, ki ga je animirala, je pripovedovala (ker pozabi, kaj mora povedati, ji deklica, ki animira zajca, priskoči na pomoč in ji šepeta): »Na ledeni jasi je ležalo zrcalce (zrcalce obrača sem in tja). Ne vemo, kdo ga je izgubil, morda princesa, morda lovec, ki se je tam spočil, morda otroci, ki so se igrali. Vanj so se ogledovali sonce, nebo, oblaki.« »Skok, skok, skok.« K zrcalcu priskaklja zajec (palčka tolče ob mizo). »Poglej mojo sliko, ne vem, kdaj sem jo izgubil. Mogoče jo je našel lovec, mogoče otroci, ki so se igrali. Zdaj pa se bom pogledal (se ogleduje v zrcalu). Uuu, saj to je moja slika, ampak ne vem, kdaj sem jo izgubil.« »Skok, skok« na travnik priskakljata veverici. Zajec ju pozdravi in pravi: »Vesta kaj, našel sem zrcalce.« (Nastane trenutek tišine in vsi razmišljajo, kaj morajo reči). Veverici nato v en glas: »Kako moreš to trditi, to je vendar moja slika. Zajec: »A ne vidite mojih dolgih ušes?« Veverici: »A ne vidiš mojega lepega repa?« (Se pogledata v zrcalce.) Zajec: »Ampak, saj to je moja slika.« Na travnik je prišla šoja in jih vprašala, zakaj se prepirajo. Zajec: »Zato. Ker veverica trdi, da je to njena slika, ampak je moja. Veverici: »Ne, moja.« Šoja: »Kako lahko trdite, da je to vaša slika, ali ne vidite mojega lepega rdečega kljuna?« (Se gleda v zrcalo.) Zajec: »A ne vidite mojih dolgih ušes, to je

moja slika.« Šoja: »Ne, moja.« Veverici: »Ne, moja.« (Medved pozabi priti na travnik, zato ga pokličejo.) Medved je prišel na travnik in jih vprašal, zakaj se prepirajo. Zajec: »Zato, ker veverica trdi, da je to njena slika, ampak seveda je moja.« Šoja: »Zajček trdi, da je to njegova slika, a to je moja slika.« Medved pogleda zrcalo in reče: »A ne vidite mojih lepih ušes (deklici se pri besedilu zatakne, zato ji šepetajo), to je moja slika. Da si nihče ne bi upal reči, da je to njegova slika, saj je moja slika.« (Zopet dva igralca pozabita priti na sceno, zato pride do manjše zmede.) Na travnik prideta medvedja mladiča. Medved jima reče: »Vidita, da je to naša slika, našel sem jo na gozdni jasi, zdaj je to naša slika. V ogledalo se pogleda medvedji mladič in reče: »Ja, res je, to je naša slika.« Drugi mladič pravi: »Ata, ti si bil majhen, kot sva midva.« Skupaj obesijo zrcalce na steno. Igralci se usedejo na stole in s tem naznanijo konec.

Med samo igro je prišlo do manjših težav, saj so nekateri otroci pozabili, kaj morajo reči, a so jim hitro priskočili na pomoč prijatelji, ki so jim na uho zašepetali besedilo. Zgodbo so malo prikrojili, a izpeljali od začetka do konca, tako da tudi če je ne bi poznali, bi razumeli, o čem pripoveduje, in dojeli bistvo zgodbe. Igralci, ki niso igrali, so sedeli na stolih za mizo, tako da na sceni nikoli niso bile vse lutke. Zato je bilo bistveno, da so vsi igralci sledili igri od začetka do konca. Nekateri so pozabili, kdaj morajo priti na sceno, a so jih drugi otroci hitro poklicali. Ko so končali, so prišli pred mizo in se priklonili, mi pa smo jih nagradili z aplavzom. Otrokom smo se zahvalili za čudovito presenečenje in jim zastavili nekaj vprašanj.

»Kdaj ste izdelali lutke?«

Odgovori:

- Deklica T.: »Ko te ni bilo.«
- Deklica B.: »Popoldan, ko si že šla domov.«

Otroci so skrbno načrtovali presenečenje in lutke izdelali, ko nas ni bilo, tako da res nismo ničesar posumili.

»Kdaj ste se tako dobro naučili zgodbo?«

Odgovori:

- Deklica T.: »Saj nismo tako dobro znali. Ker smo veliko pozabili povedati in nekatere je bilo treba vsakič spomniti, kaj moraj povedati.«
- Jaz: »Odlično vam je šlo. Tudi pravi igralci včasih pozabijo besedilo. Če bi imeli več časa, pa bi znali še bolje.«
- Deček G.: »Igrali smo se s tisto kocko, ki smo jo naredili, in tistimi slikami, ki smo jih narisali.« (Pripovedovalno kocko in časovnim zaporedjem slik, ki smo jih izdelali pri jezikovni dejavnosti.)
- Deklica B.: »Saj veš, saj si bila zraven, ko smo obnavljali zgodbo, še pomagala si nam.«

- Deklica E.: »Sploh se nismo učili, samo igrali smo se in smo potem kar znali.«
Res so imeli vsak dan v kotičku na voljo igre, s katerimi so ponavljali zgodbo. Velikokrat smo se tudi mi igrali z njimi in jim tako pravzaprav pomagali pri »učenju« besedila.

»Kako pa ste prišli na idejo, da bi naredili predstavo?«

Odgovori:

- Deklica L.: »Ker so nam lutke všeč.«
- Deček G.: »Ker se radi igramo z lutkami.«
- Deček D.: »Ker smo te hoteli presenetiti.«

Očitno so bile dejavnosti z lutkami dobro načrtovane in zanimive, da so kljub temu da smo se o lutkah pogovarjali tri tedne, še vedno kazali interes zanje.

»Kaj pa vam je bilo najbolj všeč, ko ste igrali?«

Odgovori:

- Deklica T.: »To, da se je slišalo, kako so lutke hodile.« (Imeli so lutke na palici in z njimi igrali namizno gledališče. Ko so jih premikali, so palčke udarjale ob mizo in se je slišalo, kot da nekdo hodi.)
- Deklica I.: »Da smo se zabavali.«
- Deklica E.: »Da smo se imeli lepo.«

Otroci so med samim igranjem res uživali. Lepo je bilo videti njihovo povezanost in medsebojno pomoč, da bi predstavo izvedli kar se da dobro.

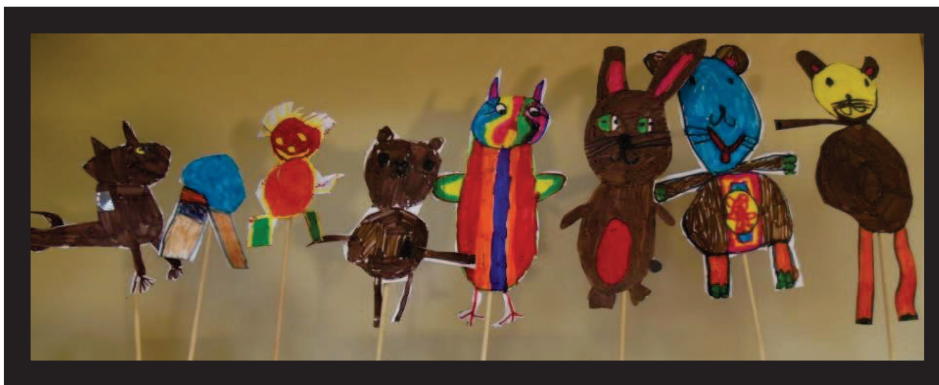
Otrokom, ki so predstavo gledali skupaj z nami, pa smo zastavili vprašanje »Kaj pa je bilo vam najbolj všeč?«

Odgovori:

- Deček L.: »Lutke.«
- Deklica T.: »To, da se je slišalo, ko so hodile.«
- Deček J.: »Ker so dobro igrali.«
- Deklica K.: »Da smo se smejali.«

Otrokom je bil najbolj všeč zvok palčk, ko so lutke hodile po mizi. Že med samo predstavo so to večkrat omenili. Kljub temu da so zgodbo slišali že večkrat, so ob predstavi zelo uživali.

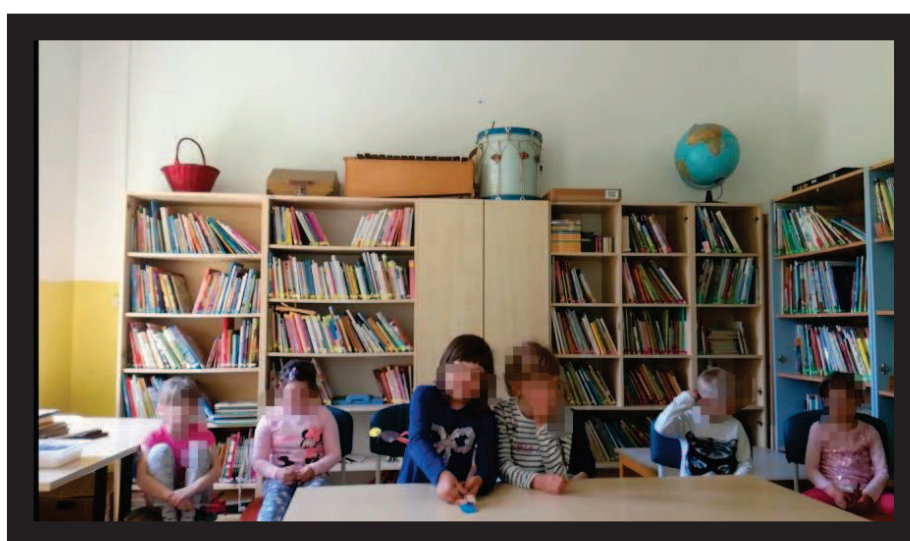
Otroci so igrali s ploskimi lutkami. Odločili so se, da ne bodo igrali za paravanom, ampak na mizi, saj se jim je zdel zvok palčk, ki so udarjale ob mizo, zelo zanimiv in so tako ponazorili hojo lutk. Otrok med samo igro nismo želeli prekinjati, da bi jim pokazali pravilno tehniko igranja, prav tako nismo želeli spreminjati lutk (palčke bi prilepili na drugo stran lutke in jih vodili od zgoraj navzdol). V dani situaciji smo se odločili, da pred pravilno uporabo tehnike postavimo otroško kreativnost.

Slika 28: Lutke za igro Zrcalce

Slika 29: Predstava Zrcalce

Slika 30: Predstava Zrcalce

3. 5 Razprava in evalvacija

V vrtcu smo izvedli štiri dejavnosti. Rdeča nit vseh dejavnosti je bilo razvijanje domišljije in ustvarjalnosti skozi igro z lutko. Vse cilje, ki smo si jih zadali pri pisanju priprav, smo uspešno dosegli. Otroci so rokovali z lutkami, samostojno izdelali lutke, ustvarjali lastne domišljijske zgodbe, med seboj sodelovali in z zanimanjem sodelovali pri pogovoru in samih dejavnostih.

S prvo dejavnostjo smo ugotavljali, koliko otroci o lutkah že vedo. Na podlagi odgovorov, ki so jih podali, smo ugotovili, da otroci lutke poznajo, vedo, kaj z njimi delamo in poznajo kar nekaj lutkovnih predstav. Pri rokovanju z lutkami nas je presenetilo, da so otroci veliko časa namenili zgolj opazovanju. Tudi ko so jih vzeli v roke, so jih še zmeraj opazovali in šele čez nekaj časa začeli z igro. Pri zaključnem pogovoru nam je bil zanimiv izraz, da so bile lutke čudaške in sicer zato, ker so na njihovih rokah oživele. In to jim je bilo pri lutkah tudi najbolj všeč. Ta dejavnost je bila dobra motivacija in odskočna deska za nadaljnje delo.

Pri izdelovanju lutk smo otrokom pustili popolnoma proste roke, kar se je izkazalo za zelo dobro. Že sama uvodna motivacija je otroke spodbudila k domišljiskemu razmišljanju, kar se je dobro videlo pri sami izdelavi lutk. Vse so bile unikatne, otroci pri izdelavi niso ponavljali za drugimi in lutke so vsebovale veliko podrobnosti. Pri sami izdelavi so bili večinoma samostojni, če pa so se pojavile težave, smo jih z vprašanji spodbujali, da so do rešitev prišli sami. Presenetili so nas otroci, ki so na področju umetnosti zelo šibki, saj so brez večjih težav ustvarili svojo lutko. Kljub temu da pri tej dejavnosti na koncu ni bila mišljena igra z lutko, smo ugodili želji otrok po igri.

Tretjo dejavnost smo dobro zastavili, saj smo prišli do ugotovitev, da otroci najraje posegajo po lastnih lutkah, ki v njih prebudijo domišljijo in ustvarjalnost. Pri igri je bil viden napredek v sodelovanju in komunikaciji, v vztrajanju pri igri, gibanju lutk, ki so igrale tudi pod paravanom ter pri smiselnosti zgodbe. Še posebej je bil ta napredek izrazit pri skupini, ki je šibkejša na področju jezika in umetnosti.

S četrto dejavnostjo smo želeli potrditi, da se otroci raje igrajo z lastnimi lutkami. Obe skupini, ki sta pripravljali lastne prizore, sta za igro res izbrali lastne lutke. Kar nas je najbolj presenetilo, je bilo to, da so se za sodelovanje odločili tudi otroci šibkejši na področju jezika in umetnosti. Kar kaže na to, da lastne lutke res pozitivno vplivajo na razvoj pozitivne samopodobe, govora in domišljije. Otroci so večinoma samostojno načrtovali in pripravljali prizore. Če so potrebovali pomoč, smo jih k razmišljanju za rešitev spodbudili in vodili z vprašanji. Med predstavo so uživali tako igralci kot gledalci.

Dejavnosti smo izpeljali dobro in z njimi pridobili informacije, da smo si lahko odgovorili na vsa štiri raziskovalna vprašanja. Prav tako smo z njimi potrdili predhodna teoretična spoznanja o vplivu igre z lutko na posamezna področja otrokovega razvoja.

Po opazovanju med izvajanjem in po odzivu otrok sodeč ugotavljamo, da imajo otroci željo po ustvarjanju in izražanju domišljije z lutko, ki pa je bila v tej skupini bolj redko izražena.

Ugotovili smo, da je pomembno, da so v igralnici prisotne lutke, saj to na splošno dobro vpliva na otroke. Izključeni otroci so se preko njih zopet povezali s skupino in se lahko dokazali. V skupini s katero smo dejavnosti izvajali je bilo kar nekaj otrok, ki so zavzeli mesto vodje, to pa se je pri igri z lutko izničilo. Otroci so se pri igri z lutkami učili sodelovanja, poslušanja, sprejemanja skupnih odločitev, prav tako pa so razvijali komunikacijo in pridobivali pozitivno samopodobo, kar je ključnega pomena pri vključevanju socialno ranljivejših otrok v skupino. Prav tako pa je lutka v igralnici vzpostavila dobro klimo in skupino povezala.

V našem praktičnem delu smo izvajali dejavnosti, ki so bile povezane le s področjem umetnosti. Prepričani pa smo, da lahko lutko vključimo v katerokoli dejavnost iz drugih področij in dobimo enak učinek. Otroci bodo ob delu z lutko bolj sproščeni, lažje bodo razumeli nove informacije in pojme ter jih uporabljali v novih situacijah.

4 SKLEPNE UGOTOVITVE

Lutka je v vrtcu nepogrešljiv pripomoček tako za otroke kot tudi za vzgojitelje. Vzgojiteljem je v pomoč pri uresničevanju vzgojno-izobraževalnih ciljev. Otrokom pa predstavlja osebo, ki ji lahko zaupajo in je vez med njimi in vzgojiteljem. V literaturi je dobro utemeljen pozitiven vpliv lutke na vsestranski razvoj otroka, prav tako pa imamo za delo z otroki na voljo kar nekaj metod dela z lutkami, s katerimi lahko pripravimo zanimive dejavnosti prav za vse starostne skupine otrok.

V praktičnem delu naloge smo pripravili pet dejavnosti, ki so temeljile na igri z lutko. V same dejavnosti je bilo vključenih 24 otrok, starih 5–6 let, ki so obiskovali vrtec Vrhnika. Praktični del je bil zastavljen tako, da so bili otroci večino časa samostojni pri izvajanju nalog, mi pa smo jih opazovali in beležili ugotovitve.

Vnaprej smo si zastavili štiri raziskovalna vprašanja, na katera smo skušali skozi dejavnosti odgovoriti. Želeli smo izvedeti, kako se bo igra s kupljenimi lutkami razlikovala od igre z lutkami, ki so jih naredile vzgojiteljice ter igre z lutkami, ki so jih otroci naredili sami. Preko dejavnosti, ki je temeljila na igri s temi lutkami, smo ugotovili, da je bila komunikacija najslabša, ko so se otroci igrali s kupljenimi lutkami. Veliko otrok je le tiho stalo za paravanom in malo premikalo lutke sem in tja. Otroci, ki so močni na področju jezika, so se ponavljali. Prav tako pa je bila sama igra z lutkami nezanimiva in interes za lutke je hitro izginil. Malo bolje so se odrezale lutke, ki so jih izdelale vzgojiteljice. Te lutke so bile bolj žive, med seboj so tudi več komunicirale. Najboljše komunikacije in igre pa smo bili deležni, ko so otroci v roke prijeli svoje lutke. Lutke so zavzele ves oder, igrale so celo pod njim, komunicirale so z občinstvom in med seboj. Pri sami igri je bilo čutiti sproščenost otrok. Z naslednjim raziskovalnim vprašanjem smo želeli izvedeti, katere lutke bodo bolj spodbujale domišljijo in kreativnost otrok. Med samim opazovanjem otrok smo zaznali, da ko igrajo s svojimi lutkami, nastajajo boljše in bolj kreativne zgodbe. Prav tako je tudi sama animacija lutke bolj kreativna, kadar se otroci igrajo s svojimi lutkami. Da njihove lastne lutke v njih prebudijo večjo kreativnost in boljšo domišljijo, lahko potrdi tudi dejavnost, pri kateri so morali otroci sami izpeljati pripravo prizora od načrtovanja do igranja pred publiko, saj sta si takrat obe skupini za igro izbrali lastne lutke. Predstavi sta bili res kreativni. S tretjim vprašanjem, ki smo si ga zastavili, smo želeli ugotoviti, s katerimi lutkami bodo imeli otroci največ težav pri pripravi prizorov. Izkazalo se je, da so jim največ težav povzročale prav lastne lutke. Ugotovili smo, da je do tega prišlo zato, ker je vsak otrok ob ustvarjanju svoji lutki že izoblikoval karakter. Med otroki je prihajalo do nesoglasji, ko je otrok lutko drugače poimenoval ali pa ji pripisal drugačne lastnosti, kot si jih je zamislil njen ustvarjalec. Z zadnjim vprašanjem pa smo

se spraševali, kako bo lastno izdelovanje lutke kasneje vplivalo na igro in preigravanje prizorov. Ugotovili smo, da je že sama izdelava pri otrocih prebudila kreativnost in domišljijo, ki se je potem pri igranju s temi lutkami le še stopnjevala. Nastali so kreativni končni izdelki, ki so bili zasnovani po lastni domišljiji.

S praktičnim delom smo podprli teoretična spoznanja. Pokazali smo, da kupljeno včasih ni najboljša za otroka, saj lahko že sam postopek izdelave pozitivno vpliva na otrokovo kreativnost in domišljijo. Njihovi lastni izdelki imajo za njih neprecenljivo vrednost. Z diplomskim delom bi radi opozorili, naj bodo lutke prisotne v načrtovanih dejavnostih in na voljo za prosto igro, ker s tem omogočimo vsestranski razvoj otroka, predvsem pa naj otroci čim več ustvarjajo sami.

5 LITERATURA IN VIRI

- Kivanç Çağanğa, Ç. in Kalmış, A. (2015). *The Role of Puppets in Kindergarten Education in Cyprus*. Pridobljeno 20. 12. 2018, https://www.researchgate.net/publication/281742134_The_Role_of_Puppets_in_Kidergarten_Education_in_Cyprus.
- Korošec, H. (2006). Kreativne dejavnosti z lutkami kot proces. V Borota, B., Geršak, V., Korošec, H., Majaron, E. (ur.), *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk* (str. 103–140). Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta.
- Korošec, H. (2012). *Komunikacija v gledališki in lutkovni dejavnosti*. Pridobljeno 24. 1. 2018, <http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/3-korosec-komunikacija.pdf>.
- Korošec, H. (b. l.). *Lutke – otrokov vsakdan v vrtcu in šoli*. Pridobljeno 24. 1. 2018, <http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/3-korosec-kreativna.pdf>.
- Korošec, H. (2002). Neverbalna komunikacija in lutka. V H. Korošec in E. Majaron (ur.), *Lutka iz vrtca v šolo* (str. 31–54). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Korošec, H. (2015). *Novo razumevanje vloge gledališča v vzgoji in izobraževanju*. Pridobljeno 24. 1. 2018, <https://takatukateam.wixsite.com/konferenca/helena-Korosec-2>.
- Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih (1999). Ljubljana: Ministerstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za šolstvo.
- Majaron, E. (2006). Animacija lutk in otrokovo gibanje. V Borota, B., Geršak, V., Korošec, H., Majaron, E. (ur.), *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk* (str. 98–102). Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta.
- Majaron, E. (2002a). lutka, naša vsakodnevna pomočnica. V H. Korošec in E. Majaron (ur.), *Lutka iz vrtca v šolo* (str. 59–64). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Majaron, E. (2002b). lutka pri oblikovanju mladega človeka. V H. Korošec in E. Majaron (ur.), *Lutka iz vrtca v šolo* (str. 5–8). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (ur.) (2009). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- Mikuš, A. (2002). lutka – moj nepogrešljiv pomočnik v razredu. V H. Korošec in E. Majaron (ur.), *Lutka iz vrtca v šolo* (str. 95–102). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Mirtič, Š. (2017). *Uporaba lutke v različnih starostnih skupinah otrok v vrtcu*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Trefalt, U. (1993). *Osnove lutkovne režije*. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.

Varl, B. (1997a). *Zbirka moje lutke 3: Ročne lutke*. Šentilj: Aristej.

Varl, B. (1997b). *Zbirka moje lutke 4: Ploske lutke*. Šentilj: Aristej.